

ingediend op **844** (2020-2021) – Nr. 33
28 maart 2022 (2021-2022)

Onderzoek

naar de aanpak van de met PFOS vervuilde gronden
op de Oosterweelwerf
en de gevolgen voor de volksgezondheid

Verslag van de hoorzitting

namens de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS
uitgebracht door Tinne Rombouts, Willem-Frederik Schiltz
en Mieke Schauvliege

van 21 januari 2022
met André Van de Vyver en Jan Van Rensbergen

Documenten in het dossier:

- 844** (2020-2021) – Nr. 1: Motie
- Nr. 2 en 3: Amendementen
- Nr. 4: Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van de motie
- Nr. 5 t.e.m. 32: Verslagen van de hoorzittingen

Samenstelling van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS:

Voorzitter: Hannes Anaf.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Joris Nachtergaele, Freya Perdaens;

Bart Claes, Chris Janssens, Stefaan Sintobin;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Gwenny De Vroe, Willem-Frederik Schiltz;

Imade Annouri, Mieke Schauvliege;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Op 16 juni 2021 nam het Vlaams Parlement een motie aan tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de aanpak van de met PFOS vervuilde gronden op de Oosterweelwerf en de gevolgen voor de volksgezondheid. De installatievergadering van de onderzoekscommissie vond plaats op 25 juni 2021. Haar opdracht liep tot 31 januari 2022 en werd op 26 januari 2022 verlengd tot 18 maart 2022. In deze periode werd een reeks openbare hoorzittingen gehouden met experts en getuigen.

Hoorzittingen met experts:

2 juli 2021	Jacob de Boer en Wim De Coen
2 juli 2021	Nicolas van Larebeke, Jamie C. De Witt, Greet Schoeters en Ilse Loots
9 juli 2021	Juan D. Piñeros Garcet, Jan de Vos en William Leys
9 juli 2021	Arjen Wintersen
16 juli 2021	Karl Vrancken, opdrachthouder
20 augustus 2021	Karl Vrancken, opdrachthouder
27 augustus 2021	Isabelle Larmuseau en Geert Van Calster
27 augustus 2021	essenscia, VVP en VVSG
30 augustus 2021	Lucas Bergkamp

Hoorzittingen met getuigen:

3 september 2021	3M
6 september 2021	vakbondsafvaardiging en arbeidsgeneeskundige dienst van 3M
15 september 2021	THV RoTS
24 september 2021	Lantis
1 oktober 2021	OVAM
8 oktober 2021	Departement Omgeving, afdeling GOP
15 oktober 2021	Departement Omgeving, afdeling Handhaving
22 oktober 2021	VMM
29 oktober 2021	VITO
29 oktober 2021	Jan Tytgat
8 november 2021	agentschap Zorg en Gezondheid
19 november 2021	Departement Mobiliteit en Openbare Werken
19 november 2021	Grondbank vzw
26 november 2021	THV RoTS, Lantis en Jan Tytgat
3 december 2021	3M
10 januari 2022	gemeente Zwijndrecht
14 januari 2022	provincie Antwerpen
14 januari 2022	stad Antwerpen
17 januari 2022	bevoegde ministers uit de zittingsperiode 2014-2019
21 januari 2022	André Van de Vyver en Jan Van Rensbergen
24 januari 2022	bevoegde ministers uit de zittingsperiode 2019-2024
7 februari 2022	OVAM, de voogdijminister en de ministers bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken en Omgeving uit de zittingsperiode 2014-2019

Op basis van deze hoorzittingen werd door de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS een eindverslag opgesteld.

Hierna volgt het tussentijdse verslag van de hoorzitting van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS van 21 januari 2022 met André Van de Vyver (burgemeester van Zwijndrecht) en Jan Van Rensbergen (voormalig algemeen manager Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel nv).

Het verslag van deze hoorzitting is een geredigeerd woordelijk verslag dat aan de getuigen ter goedkeuring werd voorgelegd.

**Verslag van de hoorzitting van 21 januari 2022
met André Van de Vyver, burgemeester van Zwijndrecht
en Jan Van Rensbergen, voormalig algemeen manager BAM nv**

Koen Daniëls (waarnemend voorzitter): Goede morgen, collega's, de onderzoekscommissie is geopend. Ik ben vandaag voorzitter omdat de heer Anaf ziek is net als enkele andere leden uit diverse fracties.

Op de agenda van onze onderzoekscommissie staat een getuigenverhoor en confrontatie tussen de heer Van de Vyver, burgemeester van Zwijndrecht, en de heer Jan Van Rensbergen, voormalig algemeen manager van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM), naar aanleiding van getuigenverklaringen vorige week en de week daarvoor, en een analyse in de krant over het al dan niet op de hoogte zijn van de PFOS-vervuiling in het projectgebied en de eventuele gevolgen daarvan voor Zwijndrecht en de bespreking en de communicatie daarover met Zwijndrecht, meer bepaald met de heer Van de Vyver, burgemeester van Zwijndrecht.

Van de vermelde getuigen werd de oproeping, de identiteit, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats vastgesteld.

De heer Van de Vyver legde de eed reeds af op 10 januari. Ik nodig de heer Van Rensbergen uit tot het afleggen van de eed.

Mag ik u vragen uw micro aan te zetten, uw naam te vermelden en vervolgens de volgende eedformule uit te spreken: ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid.

Jan Van Rensbergen: Jan Van Rensbergen, ik zal de gehele waarheid zeggen en niets dan de waarheid.

De voorzitter: Dank u wel.

De getuigen wordt gewezen op artikel 10, §4, van het decreet van 1 maart 2002 houdende de organisatie van het parlementair onderzoek, dat stelt dat: "Onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim, bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, iedere getuige kan weigeren te getuigen wanneer hij zich door zijn verklaringen zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning."

Van deze vergadering zal een proces-verbaal worden opgesteld waarbij u gevraagd wordt om dit binnen de 15 dagen na dit verhoor te ondertekenen, nadat u het gelezen en bevestigd hebt. Het proces-verbaal wordt u dan ook spoedig bezorgd.

De getuigen wordt de gelegenheid geboden een verklaring af te leggen van maximaal 15 minuten. Aansluitend volgt een vragenronde waarbij de diverse politieke fracties achtereenvolgens hun vragen zullen formuleren. We starten vandaag met de PVDA, met collega D'Haese. Hierna wordt naar de antwoorden geluisterd. Vervolgens zullen vragen aan de getuigen worden gesteld waarbij deze na iedere vraag een antwoord kunnen geven.

De heer Van Rensbergen heeft het woord.

Jan Van Rensbergen: Dank u, voorzitter, beste leden, naar aanleiding van een persbericht in De Tijd en de verklaring van de burgemeester van Antwerpen hier in deze commissie vorige week vrijdag, 14 januari, hebt u mij uitgenodigd om over de communicatie met Zwijndrecht, meer in het bijzonder met de burgemeester, toelichting te geven. Ik wil u vooreerst verzoeken rekening te houden met het feit dat dit dossier voor mij al 4 jaar geleden is. Ik ben al 3 jaar weg bij BAM. Ik heb de werkzaamheden van deze commissie weliswaar geïnteresseerd maar vanop afstand gevolgd.

Ik zou de vermelde e-mail eerst en vooral willen duiden. De e-mail die me door de journalist van De Tijd is voorgelezen en waar de burgemeester van Antwerpen vrijdag naar verwees, betreft een conversatie tussen Gauthier Van Alboom en mezelf op 20 september 2017. Gauthier was projectleider van de Oosterweelverbinding, zijn rol was in te staan voor afstemming en coördinatie tussen BAM met project Oosterweel aan de ene kant en de diverse betrokken Vlaamse administraties aan de andere kant. Hij volgde daarin Jaak Polen op die voorheen projectleider van Oosterweel was. Gauthier meldde me in zijn e-mail de bekommernis van Hans Ides die ontstaan was tijdens een toelichting van de PFOS-problematiek op het ambtelijk overleg over de oostelijke ontsluiting van Antwerpen, de zogenaamde frontoffice Poort Oost. Ik vertel de context opdat u zou snappen waar het mailverkeer over ging.

Poort Oost was een overlegstructuur, een platform, waar stakeholders, burgerbeweging, administraties en besturen samenkwamen om na te denken over mobiliteit en leefbaarheid in de oostelijke rand van Antwerpen, gekoppeld uiteraard aan de ontsluiting van de haven via de A102 en alle andere aspecten rond leefbaarheid en mobiliteit die in die regio aan bod zouden kunnen komen. De gouverneur zat dat platform voor en de frontoffice was een ambtelijk overleg om alles te organiseren wat betreft het traject van overleg en participatie.

Gauthier heeft daar een toelichting gegeven over PFOS, de bekommernis van Hans Ides genoteerd en aan mij bezorgd via e-mail. Hans Ides was op dat moment kabinetschef van de gouverneur en zijn vraag was of de gemeente Zwijndrecht op de hoogte was of zou worden gebracht voorafgaand aan de algemene communicatie over PFOS. Dat is de context van de vraag van Gauthier.

Op 18 september had het politiek stuurcomité ingestemd met een algemene communicatie over PFOS en waren we dit met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) aan het voorbereiden. De OVAM zou een trekkende rol spelen in deze communicatie en zou de gemeentebesturen van Zwijndrecht en Antwerpen betrekken bij de voorbereiding ervan. Hierdoor was de terechte bezorgdheid van Hans Ides ondervangen en kon ik dit in mijn antwoord aan Gauthier Van Alboom bevestigen. Het was voorzien dat de gemeente Zwijndrecht tijdig geïnformeerd en betrokken zou worden bij de voorbereiding van de communicatie over PFOS. Het is in deze context dat de mailconversatie tussen Gauthier en mezelf zich afspeelt. De bezorgdheid van Hans, van de gouverneur en van ons allen was ondervangen, er was rekening mee gehouden, het was meegenomen en is vertaald in een aanpak die de OVAM zou opnemen met betrekking tot de communicatie over PFOS.

Daarnaast, een tweede element in het dossier, is mijn gesprek met de burgemeester. Ik kan u tevens bevestigen dat ik in diezelfde periode de burgemeester van Zwijndrecht, André Van de Vyver, mondeling op de hoogte heb gebracht van de vastgestelde PFOS-vervuiling in het projectgebied van de infrastructuurwerken op linkeroever. We hadden toen veelvuldig overleg met de gemeente Zwijndrecht en met het bestuur over de behandeling van de bezwaren die de gemeente had geuit bij de bouwaanvraag voor de werken op linkeroever en over het uitwerken van het zogenaamde geluidsproject, waar onder meer geluidsschermen en -bermen bijdragen aan de reductie van geluidsoverlast.

Ik vond het in deze context van veelvuldig gezamenlijk overleg dan ook niet meer dan normaal dat ik de burgemeester persoonlijk op de hoogte bracht van de vastgestelde PFOS-vervuiling. Ik herinner me dat ik melding heb gemaakt van het feit dat we concentraties PFOS aantreffen in de bodem en in een veel groter deel van het projectgebied dan we oorspronkelijk dachten, we dachten oorspronkelijk enkel aan het slib van de Palingbeek en het grondwater. We hebben ook vervuiling vastgesteld in de bodem en verspreid over een veel groter gebied. Ik heb melding gemaakt van de grootteorde van deze concentraties. Met de aangetroffen concentraties waren er overigens geen aanwijzingen van een direct humaan risico. Het was een mondeling gesprek, er werden geen dossiers of nota's uitgewisseld. Ik ging ervan uit dat zoals was afgesproken, de OVAM de communicatie zou opnemen.

Tussen de vermelde e-mail en mijn gesprek met de burgemeester is er dus hoogstens een indirecte relatie, die evenwel vertrekt van eenzelfde bekommernis: alle betrokkenen te informeren.

De voorzitter: De heer Van de Vyver heeft het woord.

André Van de Vyver: Voorzitter, geachte dames en heren van de onderzoekscommissie, amper een week geleden zat ik hier op dezelfde stoel om op al uw vragen te antwoorden. Ik heb dat in eer en geweten gedaan. U vraagt me hier vandaag opnieuw plaats te nemen op basis van een strategisch gelekte mail waarin staat dat ik op de hoogte ben gebracht van de vervuiling. Net zoals bij mijn vorige passage hier zal ik moeten herhalen dat daar niets nieuws aan is. We hebben tot in detail uit de doeken gedaan wat we wisten. In een gezonde democratie is het van levensbelang dat zaken grondig onderzocht kunnen worden, dus ben ik vandaag opnieuw ter beschikking; al was het maar omdat ik geen enkele andere lokale bestuurder het toewens om als speelbal van grotere belangen gebruikt te worden. Wat ik nu al weken betreurt, is dat sommigen een zweem van verdachtmakingen ophangen ten aanzien van het gemeentebestuur van Zwijndrecht. Ik zal van deze gelegenheid gebruikmaken om u klaar en duidelijk te zeggen dat ik aan dat cynisch politiek spel niet zal deelnemen.

Mijn belangrijkste bekommernis als burgemeester is de gezondheid van mijn inwoners. Er zijn intussen partijvoorzitters en voormalige ministers de revue gepasseerd die collectief de rangen hebben gesloten en er zich van afmaakten met: we wisten niets over de gezondheidsimpact. We hebben hier te maken met vervuiling door een multinational, met een impact op een miljardenproject, van heel groot belang voor de Vlaamse Regering en het Antwerpse stadsbestuur, nagenoeg volledig op grondgebied Antwerpen, maar de burgemeester van Zwijndrecht, die moet opgevorderd worden. Zwijndrecht dat op geen enkele manier een vergunningverlenende, controlerende of wetgevende partij is in dit dossier. Het bedrijf dat verantwoordelijk is voor deze ramp ligt toevallig op mijn grondgebied. We hebben dan ook juridische stappen ondernomen. Ik roep bij dezen nogmaals alle bewoners van Zwijndrecht op om zich burgerlijke partij te stellen en te eisen dat 3M zijn verantwoordelijkheid niet ontloopt.

U vraagt zich af waarom de mensen zich afkeren van de politiek. Wel, hierom. In de plaats van alles in het werk te stellen om de gezondheid van de burger te beschermen, op zoek te gaan naar wat is misgelopen en hoe dat in de toekomst vermeden kan worden, halen sommigen alles uit de kast om een lokaal bestuur schade te berokkenen. Aan hen zeg ik heel duidelijk: proficiat, u hebt geen enkele constructieve bijdrage geleverd en ik verzet me tegen uw manier van aan politiek te doen. In tegenstelling tot zowel de voltallige Vlaamse Regering, het politiek stuurcomité van Oosterweel als het Antwerps stadsbestuur beschikt het gemeentebestuur van Zwijndrecht op geen enkel moment over de informatie waar zij wel over beschikten.

De vraag waarom beslist werd om niet te communiceren, is vandaag nog steeds onbeantwoord. Iedereen vond communiceren een goed idee, toch werd ergens in een achterkamertje beslist om dat niet te doen. Sta me toe dat op zijn minst toch vreemd te vinden. Mochten we destijds in de gemeente hebben gewezen op een mogelijk gevaar voor de gezondheid van mijn burgers, weet u wat we dan gedaan zouden hebben? We zouden dat onderzocht hebben, net zoals we vorig jaar deden toen een milieuactivist ons opzocht met gedocumenteerde alarmerende informatie, hebben we de dag nadien stalen genomen en alarm geslagen bij alle bevoegde instanties en ministers. Toen ging de bal aan het rollen. Beeld u in wat de impact hiervan zou zijn op het Oosterweelproject.

Even een kort overzicht van wat voorafging. Het Oosterweelproject moest een oplossing bieden aan het mobiliteitsprobleem waar Vlaanderen al decennialang mee geconfronteerd werd. De plannen lagen klaar, maar twee alerte burgers hebben daar samen met het gemeentebestuur van Zwijndrecht bedenkingen bij. De burgers stappen naar de Raad van State en het bestuur blokkeert de werkzaamheden door het afkeuren van de zogenaamde

zaak der wegen. Onderhandelingen werden opgestart en Zwijndrecht sluit een samenwerkingsakkoord af met de Vlaamse Regering om een aanzienlijk aantal maatregelen te treffen om de geluidsoverlast ingrijpend te laten afnemen en bijkomende leefbaarheidsprojecten te voorzien. We schrijven september 2017. Het Oosterweelproject kan worden verdergezet, ware het niet dat er zich een tweede probleem aandient en dat in 2017 in alle duidelijkheid naar boven komt: het intussen beroemde beruchte rapport-Tytgat over de historische vervuiling veroorzaakt door 3M.

De voltallige Vlaamse Regering en het voltallige Antwerpse stadsbestuur, in dezelfde politieke samenstelling, heeft het in zijn bezit, maar besluit om er niet over te communiceren. De reden daarvoor moet niet te ver worden gezocht volgens mij. Men wil geen tweede keer alles stilleggen en men tracht om het probleem te omzeilen door nooit te communiceren dat zich door de vervuiling een gezondheidsrisico vormde. Ondanks de kennis daarover op het politiek stuurcomité waar de gemeente Zwijndrecht geen deel van uitmaakte, en de bespreking op Vlaams ministerieel niveau, besluit men om niet te communiceren over wat men heeft vastgesteld. Dit blijft zo tot ene Thomas Goorden de alarmbel luidde en daar de gemeente Zwijndrecht met het groene bestuur als partner in vindt. Het gemeentebestuur, een coalitie van Groen, CD&V en Vooruit, besluit onmiddellijk tot actie over te gaan en laat stalen nemen. De resultaten zijn ondertussen gekend. In juni vorig jaar nog hebben wij onze bezorgdheid geuit in brieven aan de ministers Beke, Vandenbroucke en Demir naar aanleiding van onze bevindingen.

Vanaf dan beginnen de machinaties achter de schermen te werken. Men probeert op alle mogelijke manieren Zwijndrecht en zijn groene burgemeester met de vinger te wijzen. De dag voordat burgemeester De Wever voor de commissie verschijnt, komt er plots via De Tijd een e-mail tevoorschijn waarin de heer Van Rensbergen antwoordt op een vraag van het Agentschap Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) of Zwijndrecht was/wordt op de hoogte gebracht voorafgaand aan de algemene communicatie. De heer Van Rensbergen antwoordt kort dat daarvoor gezorgd wordt, dat de problematiek sowieso bekend is in Zwijndrecht. Merkwaardig, vindt u niet? Temeer, omdat deze commissie die e-mail tevoren nooit heeft gekregen. Wat staat daar nu in? Dat Zwijndrecht op de hoogte zal worden gebracht. Van wat precies? Van een communicatie die er nooit is gekomen.

Ik heb het hier al gezegd, en ik herhaal het formeel: over het rapport-Tytgat of over ernstige vervuiling in de woonwijken van Zwijndrecht met grote gezondheidsrisico's ben ik in 2017 of later nooit formeel of informeel op de hoogte gebracht, hoewel ik me dergelijke ernstige zwaarwichtige boodschap – die tussen de soep en de patatten wordt gebracht – absoluut zou herinneren. Heb ik zo'n rapport gekregen? Neen, nooit. U moet me niet op mijn woord geloven, leg gewoon de e-mail of het bewijs op tafel dat ik zo'n gewichtig document heb ontvangen. Denkt u nu echt dat wij dat zouden negeren? Wij die onze groentjes gaan halen bij de bioboer? Dat ik mijn gezondheid, die van mijn familie en die van al mijn inwoners in gevaar zou brengen? Komaan zeg, een beetje serieus blijven.

Het is een regelrechte schande dat de voltallige Vlaamse Regering en het Antwerps college dit dossier hebben achtergehouden voor Zwijndrecht. Ik kan u garanderen dat indien we als gemeente wel betrokken zouden zijn geweest en over dezelfde informatie hadden beschikt, wij wel aan de alarmbel hadden getrokken en wel hadden gecommuniceerd, niet als politieke opportuniteit, maar omdat de gezondheid van onze bevolking en onze families altijd voorgaat op eender welke politieke overweging.

Beste leden van deze onderzoekscommissie, ik roep u op om u niet te laten leiden door cynisme. Ik hoop van harte voor de geloofwaardigheid van de politiek in het algemeen, dat de conclusie van uw commissie niet is dat een lokaal bestuur, dat op geen enkele manier op de hoogte werd gebracht, dat op geen enkel moment over dezelfde informatie beschikte, ondanks alles zeer en steeds waakzaam en kritisch bleef, met de vinger gewezen wordt. Zo cynisch mag het absoluut niet worden. Ik dank u.

De voorzitter: Collega's, ik verwijs er nogmaals naar dat we deze confrontatie laten plaatsvinden om het te hebben over de communicatie en eventuele tegenstrijdige uitlatingen op dat vlak.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Voorzitter, laat me beginnen met de andere voorzitter beterschap te wensen, evenals de andere collega's die er vandaag niet bij kunnen zijn. Hopelijk zijn ze snel beter en kunnen ze ons dan weer vervoegen.

Ik wil ook zeggen dat ik dit een bizar schouwspel vind. Ministers die van alle feiten op de hoogte waren, hebben zich hier uitgeput in excuses om te verklaren waarom ze daar niemand van op de hoogte moesten brengen, en daarna horen we dat een gemeentebestuur dat die info niet had, het werk heeft moeten doen dat zij hebben nagelaten. Ik vind dat een bizar schouwspel.

Mijnheer Van Rensbergen, we hebben u vandaag uitgenodigd voor een heel eenvoudige vraag: hebt u de gemeente Zwijndrecht er in september of oktober 2017 over ingelicht dat de PFOS-vervuiling die op de Oosterweelwerf was aangetroffen, in heel Zwijndrecht zat en dat dat mogelijk een risico inhield voor de volksgezondheid? Dat is volgens mij de vraag.

Laten we daarbij twee zaken uit elkaar houden, twee zaken die u en de burgemeester voor alle duidelijkheid ook uit elkaar hebben gehouden, maar de voorzitter daarnet iets minder. Langs de ene kant is er de vaststelling dat er PFOS werd aangetroffen in het projectgebied van de infrastructuurwerken Oosterweel op linkeroever. Het is duidelijk dat dat is doorgegeven aan de gemeente Zwijndrecht, zoals hier bevestigd; op dat vlak lopen alle verklaringen gelijk. Langs de andere kant is er de vraag of die PFOS-vervuiling ook tot in Zwijndrecht kwam en of dat risico's met zich mee zou kunnen brengen voor de volksgezondheid.

In uw mail aan de commissie en uw verklaring daarnet sprak u over een algemene communicatie over PFOS, waarbij de gemeente Zwijndrecht betrokken zou worden. Ik neem aan dat het daarover gaat. In de nota van de heer David Van Herreweghe aan het politiek stuurcomité van 29 september 2017 lezen we daarover: "Pas na ontvangst van de nota van professor Tytgat wordt de communicatie concreet gemaakt. OVAM heeft wel al aangegeven vanaf 17 oktober infoavonden voor de bewoners van Zwijndrecht te kunnen organiseren. OVAM zal op dat moment ook de gemeentebesturen van Zwijndrecht en Antwerpen hierbij betrekken." Dat komt ook overeen met wat u zonet hebt gezegd. Zoals we weten heeft die communicatie en hebben die infoavonden nooit plaatsgevonden en verklaart het gemeentebestuur van Zwijndrecht herhaaldelijk dat ze er nooit bij betrokken zijn. Het ene is het logische gevolg van het andere, dus lijken alle verklaringen en stukken gelijk te lopen, maar ik ga het nog eens vragen: klopt het dat er een plan was om de gemeente Zwijndrecht op de hoogte te brengen van de mogelijke verspreiding van PFOS in bewoond gebied, maar dat het uiteindelijk niet gebeurd is?

Uw mail die vorige week in De Tijd gepubliceerd is, lijkt dat te bevestigen. Het was een heel kort mailtje: tien woorden, ik heb ze geteld. "Hier wordt voor gezorgd." Vier woorden. "Problematiek is sowieso bekend bij Zwijndrecht." Zes woorden. Samen zijn dat tien woorden. Daar hebben we het hier vandaag over.

U werd gevraagd of u Zwijndrecht op de hoogte zou brengen of al had gebracht van de PFOS-problematiek voor de algemene communicatie waar toen nog sprake van was. Hier antwoordde u twee zaken op: "Hier wordt voor gezorgd." Volgens mij wil dat zeggen: de gemeente Zwijndrecht zal bij de algemene communicatie betrokken worden. En: "De problematiek is sowieso bekend bij Zwijndrecht", waarmee u volgens mij bedoelde dat ze op de hoogte waren van de vervuiling binnen het projectgebied. Opnieuw, volgens mij lijkt alles daar gelijk te lopen.

De Tijd leest echter meer in die mail. Ik weet niet hoe, maar de krant leest er meer in: "Er is een mail uit 2017 opgedoken waarin gewezen BAM/Lantis-topman Jan Van Rensbergen laat weten dat hij de burgemeester van Zwijndrecht André Van de Vyver (Groen) op de hoogte zal brengen dat de PFOS-vervuiling in heel Zwijndrecht zit." Ten eerste staat in uw mail niet dat u de heer Van de Vyver op de hoogte zult brengen, er staat enkel dat ervoor gezorgd zal worden dat de gemeente Zwijndrecht op de hoogte gebracht wordt. Er zijn een duizendtal manieren waarop je dat kunt doen: ambtelijk, via de schepen van Milieu, via de burgemeester ... Er zijn heel veel manieren waarop je dat kunt doen, maar De Tijd weet dat het via de heer Van de Vyver was. Ten tweede staat in uw mail natuurlijk ook niet dat u de boodschap zult geven dat de vervuiling – ik citeer – "in heel Zwijndrecht zit". Mijn logische vraag – geen beschuldiging, maar een vraag – is of u aan De Tijd meer verteld hebt over wat u op dat moment gedaan hebt, over de inhoud van uw gesprek met de heer Van de Vyver? Zo niet, dan heb ik geen flauw idee waar de krant zijn info vandaan haalt.

Ik heb over de communicatie met Zwijndrecht dus vier vragen en ik zal ze gewoon voor de duidelijkheid herhalen. Eén, hebt u de gemeente Zwijndrecht ervan op de hoogte gebracht dat de PFOS-vervuiling in heel Zwijndrecht zat en dat er dus mogelijk een risico was voor de volksgezondheid? Twee, klopt het dat het de bedoeling was om Zwijndrecht te betrekken bij een algemene communicatie over PFOS naar de bewoners van Zwijndrecht toe, maar dat dat uiteindelijk nooit gebeurd is? Drie, Hebt u De Tijd verteld over de inhoud van uw gesprek met de heer Van de Vyver? Vier, hoe komt het dat deze mail niet werd overgemaakt aan de onderzoekscommissie en weet u hoe die dan wel bij De Tijd is terechtgekomen?

Voorzitter, als u het mij toestaat: er staat in De Tijd vandaag nog een ander stuk dat mij veel relevanter lijkt voor onze werkzaamheden. Het gaat erover dat het Nederlands ingenieursbureau TAUW zich zou hebben teruggetrokken uit een samenwerking voor het verleggen van Fluxysleidingen, omdat BAM druk zou hebben uitgeoefend om normen aan te passen, naar boven uiteraard. Dat zou blijken – opnieuw, zóú blijken – uit interne mails die vorig jaar binnen TAUW verstuurd zijn. TAUW zou opgelucht zijn zich tijdig te hebben teruggetrokken en Sweco, de hoofdleverancier voor ingenieursopdrachten inzake bodemonderzoek bij BAM/Lantis, zou eerder in de vuurlinie komen. Mijnheer Van Rensbergen, u was op dat moment CEO. De samenwerking met TAUW is inderdaad stopgezet. Uit interne mails van TAUW zou blijken dat zij zich hebben teruggetrokken, maar Lantis beweert in de krant dat de samenwerking met TAUW is stopgezet. Kunt u zeggen hoe dat toen is gegaan? Hoe is die samenwerking geëindigd? Wie heeft die stopgezet?

Ten tweede zien we in die periode inderdaad dat er een opvallende versoepeling van normen en van omgang met vervuilde grond plaatsvindt. Zijn daar discussies over geweest met TAUW en wat was de inhoud daarvan?

Verder, klopt het dat BAM gevraagd heeft om bemalingswater te lozen met daarin 30 microgram PFOS per liter, dezelfde norm als 3M, terwijl BAM op de hoogte was van het voorstel van TAUW om te lozen aan 0,1 microgram? Is het de rol van BAM om op die manier eigen normen te bepalen?

We kunnen in de stukken die we hebben, ook lezen dat TAUW ...

De voorzitter: Collega D'Haese, ik wil u heel even onderbreken, want u begint nu vragen te stellen over een krantenartikel en over cijfers na de komma die daar al dan niet in stonden, terwijl we zowel in de regeling van de werkzaamheden als vandaag heel duidelijk hebben afgesproken wat de scope is van deze vergadering en van de confrontatie tussen de aanwezigen. Ik weet ook niet of voor de vragen die u stelt, hier vandaag wel de juiste getuigen aanwezig zijn. U mag die vragen stellen, maar ik zou u toch willen oproepen om u tot de scope van de vergadering te beperken. U mag dus gerust verdergaan, maar ik kan de twee aanwezigen enkel zeggen wat de reden is voor hun oproeping. Wellicht zullen ze ook enkel kunnen antwoorden op de zaken waar zij kennis van hebben of bij betrokken

zijn. Ik breng dat voor de goede orde van de vergadering naar voren, ook voor de volgende vraagstellers.

Jos D’Haese: Uiteraard kunnen beide heren enkel antwoorden op zaken waar ze iets over weten. We hebben de scope echter afgesproken op het moment dat deze informatie nog niet bekend was en ik ben er helemaal voor dat we straks in de regeling der werkzaamheden verder bekijken hoe we met die informatie omgaan.

Ik heb nog twee extra vragen. Als de heer Van Rensbergen daar niet op kan antwoorden, dan hoeft dat niet, maar als hij dat wel kan, dan hoor ik het graag.

TAUW zou na onderzoek in Duitsland gesteld hebben dat de lozingsnorm van 0,1 microgram per liter technisch haalbaar is. BAM heeft heel lang volgehouden dat dat niet zo was. Waarom is BAM zich daartegen blijven verzetten?

De laatste vraag is een algemene vraag waarop u volgens mij zeker kunt antwoorden. Kunt u hier onder ede verklaren dat BAM geen druk heeft uitgeoefend voor soepelere lozingsnormen?

Voorzitter, ik stel in elk geval voor dat we TAUW hierover zeker horen, en eventueel ook Sweco en Lantis. We kunnen dat straks in de regeling der werkzaamheden bespreken.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat we zulke zaken ook voor de regeling der werkzaamheden houden en niet verpakken in een vraag, collega.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy: Ik heb een heel korte algemene vraag. Ik vond jullie uitleg duidelijk en tegelijkertijd ook niet. U leest uw verklaring voor, mijnheer Van Rensbergen, en stelt dat u de bevoegde personen van de gemeente Zwijndrecht de uitleg gegeven hebt, maar hebt u dat ook gedaan voor het humaan toxicologische aspect, het gevaar? Mijnheer Van de Vyver, u geeft hier een politieke verklaring, maar u hebt niet geantwoord op de vraag of u een gesprek gehad hebt met de mensen van Lantis in die periode. Dat zegt u niet, dus daar wil ik ook graag een antwoord op.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin: Voorzitter, ik heb ook de indruk dat we hier terechtgekomen zijn in een soort politiek steekspel. Ik stel voor dat we niet alleen extra mensen uitnodigen, maar ook De Tijd, om te weten wat er nu juist gebeurd en gezegd is. Het is wel een terechte vraag van de heer D’Haese naar u toe, mijnheer Van Rensbergen. Bent u naar aanleiding van het artikel dat vorige week is verschenen, gecontacteerd door De Tijd om extra toelichting te geven? Ik kan het misschien aan beide heren vragen. U bent nogal scherp, burgemeester Van de Vyver, maar ik begrijp uw positie natuurlijk. Van wie komt die mail, wie heeft die gelekt, wie heeft die hetze op gang getrokken? Dat zou ik wel eens van jullie beiden willen weten.

Mijnheer Van Rensbergen, u bent al 4 jaar weg, dus ik begrijp dat u zich bepaalde zaken niet meer kunt herinneren, maar u weet wel – het is u ongetwijfeld ook ter ore gekomen – dat er uiteindelijk niet gecommuniceerd is. Dat is ook een vraag naar u toe, burgemeester Van de Vyver. De heer De Weaver heeft daar twee redenen voor aangehaald. Ten eerste was er volgens de toen geldende normen in 2017 geen gezondheidsrisico. Ten tweede was het een politieke opportuniteit om op basis van wat toen werd vastgesteld, die PFOS-vervuiling, te saneren. Bent u het eens met die visie? Mijnheer Van Rensbergen, vindt u niet dat er toch gecommuniceerd had moeten worden? En wat is volgens u dan de uiteindelijke reden waarom dat niet gebeurd is?

Burgemeester Van de Vyver, u bent heel scherp en u zegt – ik citeer –: “Alle Vlaamse ministers hebben er zich collectief van afgemaakt en hebben de rangen gesloten.” Hebben

ze volgens u dan gelogen vorige week? U zegt dat ze de rangen gesloten hebben en beslist hebben om niet te communiceren. Hebben ze dan gelogen en zo ja, waarover dan? Waarop baseert u zich om te zeggen dat ze de rangen gesloten hebben en er zich van afgemaakt hebben door niet te communiceren? Dat lijkt mij een belangrijke vraag. Ik wil niet aan politiek doen, maar we hebben de ministers hier gehoord, de heer Bart De Wever ook, de redenen die zij aanhalen waarom er niet gecommuniceerd is, zowel van de heer De Wever en mevrouw Joke Schauvliege als de anderen die hier aanwezig waren. Met uw uithaal naar de Vlaamse Regering geeft u nu de indruk dat zij de waarheid niet hebben verteld, of zie ik dat verkeerd?

Dat zijn mijn belangrijkste vragen. Ik sluit me natuurlijk ook aan bij de vragen van de heer D'Haese wat betreft die mail met tien woorden.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts: Dank u wel voor de inleidende stellingnames. Er zijn ondertussen al een aantal collega's aan de beurt geweest die heel pertinente vragen hebben gesteld. Ik ben eveneens geïnteresseerd in wie deze mail heeft overgemaakt en stel me vooral ook de vraag waarom we deze mail niet eerder kregen. We hadden toch alle documenten die betrekking hebben op dit thema opgevraagd. Ik weet niet of een van beide heren daar iets zinnigs over kan zeggen, maar zo ja, dan hoor ik het graag.

Ik sluit me ook aan bij het enigszins ongemakkelijke gevoel bij een aantal uitspraken uit de inleiding. Ik hoop dat de rol van een onderzoekscommissie voor eenieder duidelijk is. Een gemeentebestuur beschadigen is op geen enkele manier het doel van een onderzoekscommissie, althans toch niet van mij of van de CD&V-fractie. Het is wel ons doel om te achterhalen hoe de sfeer destijds was, hoe alles toen ingeschat is en wat er feitelijk gebeurd is op dat moment, ver weg van alle insinuaties en vooral ook ver weg van politieke steekspelletjes van eender wie die het schoentje past.

U hebt daarnet duidelijk twee elementen aangehaald, mijnheer Van Rensbergen. Enerzijds is er de communicatie vanuit de OVAM. U spreekt over een trekkende rol ten aanzien van de OVAM. Daar hebben we hier al verschillende discussies en ook verslaggeving over gehad. Ik meen vanuit het politiek stuurcomité, toch volgens het verslag, te hebben begrepen dat BAM een trekkende rol zou opnemen, met ondersteuning vanuit de Vlaamse administraties. Dat staat ook in een nota van de heer Van Herreweghe. Lantis zou dan het initiatief genomen hebben richting die Vlaamse administraties om in overleg te gaan. Uiteindelijk is er gekozen om niet verder te communiceren, omdat – en daar is in voorgaande zittingen ook naar verwezen – er eigenlijk geen humaan toxicologisch risico was en dus geen gezondheidsrisico voor de mens. Dat er dus geen communicatie zou komen, ik veronderstel dat u daar ook van op de hoogte was, ook van de communicatie, de nota's en de verslaggeving, de wijze waarop dat gelopen is.

Twee, u verwijst naar veelvuldig overleg met het lokaal bestuur van Zwijndrecht, iets wat ik me zou kunnen indenken: als er dermate werken gebeuren, dan – de heer Van de Vyver heeft er ook naar verwezen – worden heel wat zaken besproken. Er zijn ook heel wat zaken bedongen om zijn burgers een goede kwaliteit te kunnen bieden. Ik ga er dus van uit dat er inderdaad veelvuldig overleg geweest is, maar als dat niet het geval was, dan hoop ik dat ook te horen. U stelt dat u wel degelijk het initiatief hebt genomen om de heer Van de Vyver persoonlijk op de hoogte te brengen van – en dan hoor ik daar een nuance – het feit dat het gebied waar PFOS-vervuiling was vastgesteld, verder reikte dan oorspronkelijk gedacht was. Bij dezen wil ik de heer Van de Vyver expliciet vragen of dat klopt. Bent u ervan op de hoogte gebracht dat de PFOS-vervuiling toch ruimer zat? U hebt de vorige keer wel duidelijk gezegd dat u op de hoogte was van de PFOS-vervuiling op de 3M-site. Ik meende toen ook begrepen te hebben dat u wel wist dat de vervuiling ruimer zat, maar dat dreigt nu een beetje onduidelijk te worden, dus ik wil het u expliciet vragen. Was u ervan op de hoogte dat er ook buiten de 3M-site PFOS-vervuiling aanwezig was en hebt u daar ooit een gesprek over gehad met de heer Van Rensbergen?

Vervolgens hoor ik in uw pleidooi, mijnheer Van Rensbergen, dat ook u de mening toegedaan was dat er geen humaan risico was. Zo heb ik het toch geïnterpreteerd. Daaraan wil ik de vraag koppelen of er tussen u beiden ooit een gesprek is geweest over eventuele gezondheidsrisico's. Of is dat helemaal niet aan bod gekomen en wat is daar dan de verklaring voor?

Tot hier mijn vragen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz: Mijnheer Van de Vyver, voor alle duidelijkheid, deze onderzoekscommissie probeert feiten te onderzoeken. Het feit dat er een mail gelekt wordt op een moment dat misschien wat vreemd kan lijken, daar heb ik eerlijk gezegd totaal geen boodschap aan, behalve dan dat die een nuance aanbrengt over wie wat wist op welk moment. Daarom zit u hier vandaag opnieuw. Ik apprecieer elke politicus die ervoor pleit om geen cynische spelletjes te spelen en niet de gracht in te rijden ten aanzien van de burger, maar vervolgens doet u niets anders dan een intentieproces voeren. "Het miljardenproject Oosterweel is belangrijk voor de Vlaamse Regering en het Antwerps stadsbestuur." Wat dan met de actiegroepen die mee het Toekomstverbond hebben ondertekend of de burgers die in de brede omgeving wonen en de ganse Vlaamse economie, die er wel bij vaart? Niet alleen de Vlaamse Regering of het Antwerps stadsbestuur, maar de ganse Vlaamse bevolking heeft daar belang bij.

Ten tweede zegt u dat de ministers er zich hier van af hebben gemaakt door de rangen te sluiten en zich bijna te verstoppen achter de stelling dat ze niet op de hoogte waren van het gezondheidsrisico. Hebt u dan indicaties dat ze wel op de hoogte waren van een gezondheidsrisico? Is hier dan meened gepleegd in de onderzoekscommissie? Ik zou het graag van u vernemen. Maar als u hier zit om te zeggen: "Ik zie dit zo en dat zo", dan vind ik dat wat vreemd. Ik dacht dat dit een superkorte zitting zou zijn waarin we gewoon zouden uitfilteren wie wat wist. Ik ben ervan overtuigd dat u niet op de hoogte was van het gezondheidsrisico, absoluut. Stel dat er een politicus was die wist dat er een acuut gevaar was voor de volksgezondheid en beslist zou hebben om daar niets mee te doen, dan zou die niet alleen voor de onderzoekscommissie moeten verschijnen, maar voor de strafrechter, want dan is dat schuldig verzuim. Ik vind het toch wel zeer zware insinuaties om te zeggen dat ministers zich zouden verbergen achter iets wat ze niet geweten hebben.

Wij proberen hier met de onderzoekscommissie exact uit te spitten wat er aan de hand was en wie op welk moment bepaalde informatie had. De conclusies daarvan zullen een weerslag moeten vinden in het verslag, maar die hebben we met de commissie nog niet getrokken. Ik kan daar vandaag nog geen uitsluitsel over geven, van het resultaat of hoe de vork precies in de steel zat. Dat zullen we hier nog moeten uitschrijven.

U zegt dat het nog steeds niet duidelijk is waarom er niet gecommuniceerd is, maar wij hebben een aantal redenen gehoord van een aantal mensen. Of die correct zijn of niet, daar zal deze commissie zich over moeten buigen, en de bevindingen zullen in het verslag moeten komen. Ik heb alleszins geen 'smoking gun', geen lijk uit de kast, geen document waarin zwart-op-wit staat: "We gaan niet communiceren. Stop! Houd alle persen. We gaan het in de doofpot steken." we hebben de afgelopen dagen gemerkt dat er een aantal redenen waren, zwaarwichtig genoeg of niet, die heel veel mensen ertoe hebben gebracht om te concluderen dat er geen humaan-toxicologisch risico was. Of ze die conclusies terecht hebben getrokken is iets anders, maar in de hoofden van heel veel politici en mensen uit administraties leefde de overtuiging dat er geen humaan-toxicologisch risico was. En dan werd de afweging gemaakt of de bevolking ingelicht moest worden. U kunt het daarmee oneens zijn en dat begrijp ik, maar dat is iets anders.

En als u vervolgens nog zegt dat ze het probleem hebben willen omzeilen en Oosterweel hebben willen redden door niet te communiceren ... ik ben niet altijd de grootste fan van de heer De Wever, maar het argument dat hij hier gegeven heeft, is dat hij net wilde

communiceren om Oosterweel te redden. Oosterweel hoefde niet gered te worden, maar hij wilde het argument aangrijpen om aan te tonen dat men met Oosterweel de vervuiling aanpakt. Ik vind het dus toch bezwaarlijk dat u hier al die appreciaties komt neerleggen, terwijl ik eigenlijk van u enkel wil weten of het klopt dat u niet op de hoogte was van het gezondheidsrisico.

Wat heeft de heer Van Rensbergen exact tegen u gezegd? Was dat een louter mondeling gesprek?

De vraag of u op de hoogte gebracht was van eventuele communicatie, hebt u al beantwoord.

Uit stukken uit 2019 van mevrouw Annik Dirx en de heer Tim Van der Schoot blijkt dat aan de gemeente Zwijndrecht inlichtingen werden verschaft door 3M en dat in de communicatie verwezen werd naar eerdere inlichtingen. We hebben van een aantal politici ook gehoord, onder andere van de heer De Wever, dat u op de site bent rondgeleid en dat u op de hoogte was van de vervuiling. Dat wisten we natuurlijk, dat u daarvan op de hoogte was, van die vervuiling bij 3M. Van de heer Van Rensbergen verneem ik ook dat u op de hoogte was van verhoogde waarden op de Oosterweelsite. Ik heb hier zelf de opmerking gemaakt dat het wel jammer is dat de OVAM niet even naar u heeft gebeld om te zeggen: "Misschien moet u ook wat bijkomende peilingen doen om te zien of er ook in Zwijndrecht vervuiling is." Maar klopt het dat u in de periode 2017-2018 niet op de hoogte was van verhoogde PFOS-waarden op uw grondgebied? Dat is wat ik van u wil weten.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege: Goedemorgen. Collega's, voor alle duidelijkheid, het is inderdaad onze rol om de laatste steen boven te spitten en de waarheid naar boven te brengen. Dat is onze rol en onze taak, niet meer en niet minder. We moeten dan ook het juiste gewicht aan de juiste elementen geven en geen tijd verspillen aan zittingen die weinig toegevoegde waarde leveren.

Het is heel vreemd dat deze mail verscheen op de dag van de hoorzitting met de burgemeester van Antwerpen, een mail die wij niet hebben gezien. Maar goed, we zitten hier vandaag samen om te bekijken wat de impact of de bedoeling van die mail was en wat de gevolgen ervan geweest hadden kunnen zijn.

Ik heb voor de gemeente Zwijndrecht één vraag. Burgemeester Van de Vyver, kunt u nog eens heel duidelijk aangeven of u op de hoogte gebracht bent, formeel of informeel, van de mogelijke impact van de vervuiling vanwege 3M op de gezondheid van uw inwoners? Bent u in 2017 formeel of informeel op de hoogte gebracht van de verspreiding van PFOS in de woonwijken van Zwijndrecht?

Mijnheer Van Rensbergen, ik vind uw aanwezigheid hier zeer interessant. U bent de voorganger van de heer Luc Hellemans, die hier geweest is en ook verklaringen heeft afgelegd. In de cruciale periode waarin heel de saga zich heeft afgespeeld, 2017, was die echter niet verantwoordelijk. Wat mij betreft dus meer dan welkom.

U hebt al verklaard wat u wel en niet verteld hebt. Collega's hebben daar al vragen over gesteld, dus ik wacht uw antwoord af.

Ik heb wel nog drie bijkomende vragen.

Aangezien de basis van heel veel beslissingen is gevormd toen u CEO was, vindt u het niet vreemd dat, als wij Lantis ondervragen, u niet aanwezig was? Wij hebben heel vaak gehoord: "Ik was daar niet bij. Ik was niet bij die onderhandelingen."

De voorzitter: Collega Schauvliege, ik heb niet de gewoonte om te onderbreken, maar de mensen die hier gevraagd worden, hebben wij bij consensus vastgelegd in de regeling der werkzaamheden, in een besloten zitting. De vraag die u stelt, is een vraag die u aan onszelf stelt. Ik geef dat mee voor de goede orde van de vergadering.

Mieke Schauvliege: Dat klopt helemaal niet, voorzitter. Er is aan de mensen van Lantis gevraagd om een afvaardiging te voorzien en zij hebben ons meegedeeld wie er zou komen. Mijn vraag is dus: bent u ooit gevraagd door de heer Hellemans om hier te komen getuigen, mijnheer Van Rensbergen? *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Twee, er is al heel veel discussie geweest over de gezondheidsimpact. Het is natuurlijk cruciaal om te weten of u daarover gecommuniceerd hebt met Zwijndrecht. Ik heb wel vastgesteld dat Witteveen+Bos onder uw verantwoordelijkheid is aangesteld, een studiebureau met heel wat expertise op het vlak van PFOS-verontreiniging en de impact daarvan op de gezondheid. Die gegevens waren in Nederland al bekend. Was u op de hoogte van een mogelijk gezondheidsrisico verbonden aan PFOS-vervuiling? Is dat de reden geweest waarom u Witteveen+Bos hebt aangesteld? Hebben zij u ervan op de hoogte gesteld?

Drie, u zei daarnet dat u vermeldt hebt dat er vervuiling is. Kunt u mij iets meer details geven over het gesprek dat gevoerd zou zijn? Was dat een aangekondigd gesprek? Hoelang heeft dat geduurd? Wat hebt u precies gezegd? En hebt u toen alles gezegd wat u op dat moment wist, met andere woorden: de vervuilingsgraad en de mogelijke risico's voor de gezondheid? Bent u daar later nog op teruggekomen? Dat is heel belangrijk. U hebt één contact gehad en hebt toen iets verteld over mogelijke vervuiling, maar hebt u daar later nog een tweede gesprek over gehad of is daar een vervolgactie aan gekoppeld?

Mijn laatste vraag legt de link met het artikel in De Tijd vandaag over de invloed die BAM gehad zou hebben op het bepalen van de normering. Mijn vraag is daar heel concreet of het management van BAM de opdracht heeft gegeven om de lozingsnorm zo laag mogelijk te krijgen om het project uitvoerbaar te maken. Hebt u daar weet van?

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo: Ik heb een korte vraag voor de heer Van Rensbergen. U herinnert zich dat er melding is gemaakt van PFOS-vervuiling in een groter gebied dan u met BAM/Lantis dacht. Het zat verspreid over een groter gebied, dat hebt u gezegd, en in de verschillende overlegmomenten die u hebt gehad, onder andere met de heer Van de Vyver, is ook melding gemaakt van de concentraties. Vervolgens hebt u gesteld dat er met die concentraties geen aanwijzingen waren van een humaan toxicologisch risico. Het ontbreken van een link met het humaan toxicologisch risico is in deze onderzoekscommissie al verscheidene keren aan bod gekomen, maar ik wil het toch ook aan u vragen. Baseert u de stelling dat er geen humaan toxicologisch risico was op uw recente inzichten en de tijdlijn die in het kader van deze onderzoekscommissie is opgemaakt of op inzichten die u op dat eigenste moment had? Kunt u daar iets meer uitleg bij geven? En als het gaat over inzichten die u toen had, heeft dat dan een invloed gehad op de manier waarop u communiceerde met de betrokken partijen, waaronder de gemeente Zwijndrecht?

De voorzitter: Collega's, ik sluit nog even aan, ook in het licht van mijn tussenkomsten in het verleden hier in deze commissie over dit dossier.

Ik wil voor één punt wel nog even als voorzitter tussenkomen. De samenstelling van de mensen die wij hier horen, wordt teruggekoppeld en door ons goedgekeurd. Met andere woorden, als er hier mensen al dan niet verschijnen, dan is dat altijd geweest met instemming van deze commissie. Ik heb dat ook nog eens nagekeken in de procedure en daar wil ik heel duidelijk in zijn.

Als lid van deze commissie sluit ik me aan bij collega's Schiltz en Rombouts: ik kan me niet van de indruk ontdoen dat u de ruimte die u kreeg voor uw verklaring, benut hebt om

te schieten op anderen, maar niet om de vraag die wij als onderzoekscommissie hebben – wie wist wat wanneer – te beantwoorden. Ik heb u inderdaad heel veel beschuldigingen horen uiten en intentieprocessen horen voeren. Dat is natuurlijk voor uw rekening, maar het feit dat er daar heel hard op wordt gefocust, noopt mij toch om twee heel pertinente vragen te stellen, omdat daarop nog geen duidelijk antwoord is gegeven. Ik ga ze gewoon heel sec stellen.

Heeft de heer Van Rensbergen of een andere medewerker van BAM ooit – mevrouw Schauvliege gebruikte daarbij de woorden ‘formeel of informeel’ – gesproken over mogelijke infosessies die er zaten aan te komen in oktober 2017? En met ‘gesproken’ bedoel ik: gemailld, gesproken, getelefoneerd, vermeld in een vergadering ... Waarom zeg ik dat laatste erbij? Omdat ik uw verklaringen van de vorige keer heb gelezen en daarin zegt u: “Ik heb mijn mailbox heel grondig doorzocht en niets gevonden.” Dat is natuurlijk maar één vorm van overleg. Het is niet omdat men u niet mailt, dat u het niet weet. Het is niet omdat men u geen brief stuurt, dat u het niet weet. Zeker als er veel overleg is. Dat is mijn eerste vraag.

Mijn tweede vraag is een heel pertinente, mijnheer Van de Vyver. Herinnert u zich de mondelinge toelichting waar de heer Van Rensbergen zonet over gesproken heeft, ja of neen?

De heer Van Rensbergen heeft het woord.

Jan Van Rensbergen: Ik probeer de volgorde van de vragen te volgen, als ik er eentje oversla, corrigeer mij alstublieft.

Klopt het dat in het plan van aanpak rond de communicatie opgenomen was dat de OVAM contact ging nemen met de gemeentebesturen van Antwerpen en Zwijndrecht? Dat klopt, daar kan ik kort ‘ja’ op zeggen. U moet weten, als wij die vervuiling hebben vastgesteld, hebben we natuurlijk meteen de bevoegde instanties op de hoogte gebracht. We hebben onszelf ook geïnformeerd met de nota-Tytgat omdat we bezorgd waren over de mogelijke toxiciteit en effecten voor de volksgezondheid, die bezorgdheid leefde wel. Maar van het moment dat je begint met communiceren, volgen er nog enkele stappen die je moet zetten.

Het ging over een gebiedsgerichte benadering. Het was niet langer een BAM-dossier over het projectgebied. Dit ging over een ruimer gebied dat vanuit de bevoegde instanties moest worden aangepakt, waarbij moest worden nagedacht over het normgevend kader en de grenswaarden, over de communicatie en bijkomende metingen. Er was meer dan enkel communicatie. In die aanpak stond een heel traject geschetst dat begon met een eerste communicatie, maar voor de nasleep werd ook een traject ingezet om klaarheid in de zaak te krijgen. Dat plan van aanpak werd met de OVAM opgesteld en voorbereid. We hadden gehoopt dat het zijn uitwerking ging krijgen.

Mag ik even een zijstap maken? Zelfs met de kennis van toen heb ik ook betreurd dat de OVAM niet in gang schoot en dat werk niet heeft gestart. Het is niet omdat er informatie ontbreekt – maar ik versta de voorzichtigheid van de OVAM wel, er was te weinig informatie, er gingen te veel vragen komen waar ze nog geen antwoord op hadden, ze moesten dat eerst verder onderzoeken en klaarheid krijgen in hun positie, vooraleer ze stappen konden zetten – dat men niets moet doen. Maar ik begrijp de OVAM.

We hadden andere ervaringen op dat moment. We hadden juist in datzelfde jaar het Toekomstverbond onderhandeld. We waren met de gemeente Zwijndrecht over het geluidsproject aan het onderhandelen. We hadden – en dat is bijzonder relevant in deze discussie – in het stappenplan van het Toekomstverbond afgesproken met de burgerbewegingen dat ze bijkomend onderzoek mochten doen in een lopende project-MER (milieueffectenrapport). Dat was nog nooit gebeurd. Het proces voor Oosterweel – ander dossier – liep nog, de MER was eigenlijk al klaar maar nog niet formeel afgerond. We zijn met de dienst MER en de burgerbewegingen gaan samenzitten in een lopende procedure om toch nog bijkomende onderzoeksvragen te stellen. We hebben een proces afgesproken

waarbij de experts inzake milieu en de MER-deskundigen hun bevindingen op die onderzoeksvragen rechtstreeks konden meedelen aan de burgerbewegingen. Het moest niet eerst worden goedgekeurd door het dienst MER en vervolgens openbaar gemaakt.

Dat was een inbraak in een procedure met veel transparantie en participatie van alle kanten. Dat was de geest van de samenwerking die wij voor ogen hadden inzake participatie, communicatie en elkaar betrekken. Het ontbreken van informatie is geen argument om niet te communiceren in onze ogen. Het is een element in een communicatietraject om samen vast te stellen: welke informatie hebben we nog niet en dan op zoek te gaan hoe we die op de beste manier konden verkrijgen. Het traject zelf was belangrijker dan het ontbreken van informatie. De sfeer, de flow, waar we toen inzaten, was totaal anders dan de voorzichtigheid van de OVAM. Dat wou ik even meegeven.

Op vele fronten, met andere geleidingen, bij andere administraties, in vrij strikte milieuprocedures zoals de MER, was er wel openheid en bereidheid om zeer participatief door te werken en in een open transparante verhouding te treden. We hadden graag gehad – en ook voorgesteld trouwens – dat de OVAM in dit traject zou meestappen. Dat ze daar voorzichtig in waren, kan ik heel goed begrijpen. Ik was er altijd van uitgegaan dat na een bepaalde fase van het verwerven van voldoende informatie men alsnog in zo'n traject zou stappen. Klopt het dat de OVAM Zwijndrecht ging betrekken? Uiteraard, dat was afgesproken, dat zat mee in de plannen, niet alleen bij de communicatie, maar ook bij de voorbereiding van de communicatie over de aanpak van de hele zaak, inclusief aanvullende metingen verrichten op het grondgebied.

Heb ik De Tijd ingelicht over de inhoud van die gesprekken? Die journalist heeft me de mail voorgelezen. Ik moest even nadenken: wat is die Poort Oost nu weer? Mijn excuses, ik ben er wel 4 jaar uit. Ik kon hem alleen maar bevestigen dat dat die mail was en dat die uit de mailbox kwam. Ik kon alleen maar bevestigen wat daar voorlag. Hoe die mail tussen mij en Gauthier in de pers is gekomen, weet ik niet; ik weet niet of Gauthier die nog heeft doorgestuurd naar Hans Ides, dat weet ik niet. Ik weiger te speculeren hoe zoiets komt, maar ik heb het zeker niet gedaan, als u dat wilt weten.

Zit er PFOS in heel Zwijndrecht? Ik heb gemeld dat we metingen deden in het projectgebied, buiten ons projectgebied kon dat niet. Binnen ons projectgebied hadden we verontreinigingen gemeten, tot bij de Blancefloerlaan, dat is toch vrij ver. Er was een uitgebreidere verontreiniging op het grondgebied van Zwijndrecht aannemelijk. Onze metingen hadden enkel betrekking op het projectgebied Oosterweel.

Mijnheer Gryffroy, heb ik het humaan gevaar geduid? Er is nog een andere lijn in dat verhaal. We hebben de nota-Tytgat, we hadden nog vragen gesteld, daar was nog communicatie rond, we hebben dat allemaal overgemaakt aan de OVAM. Die was dat verder aan het onderzoeken. De meldingen en de boodschap die we van de OVAM kregen, heb ik net voorgelezen, dat er geen indicatie was van een direct humaan risico. Dat is de situatie toen.

Dat was niet vergelijkbaar met de dioxinecrisis. Indien we wel een direct humaan risico hadden vastgesteld, dat kan ik u verzekeren, dan was dat verslag naar het politiek stuurcomité er zelfs niet gekomen, het stuurcomité was niet gevat, iedereen was meteen in actie geschoten. Dan wacht men niet, dan handelt men. Er was dus geen onmiddellijk humaan risico en dat was de gedeelde kijk van veel mensen op dat vlak.

De terughoudendheid van de OVAM om te communiceren, mag men niet verwarren met het feit dat de OVAM ten volle heeft meegewerkt, dat wil ik toch even beklemtonen. Alle partijen hebben hard meegewerkt om de 'best practices' te zoeken. Op welke manier moeten we met die verontreiniging omgaan zodat ze zich niet verspreidt? Welke lozingsnormen en best practices voor het zuiveren van water zijn voorhanden en kunnen we gebruiken? Er is niet stilgezeten, er was geen terughoudendheid om te communiceren over het project als dusdanig. Meer en meer technici waren op de hoogte, meer en meer

instanties waren op de hoogte, er werd meer en meer concreet gemaakt. Op zich was er geen geheimhouding over het dossier of zo. We waren heel open en transparant om alle stakeholders en betrokkenen te informeren en te betrekken. Er is nog een verschil tussen het te beschouwen als een milieutechnisch en technisch dossier en een acuut humaan risico dat actie vraagt. We zaten in dat eerste verhaal. We wilden een milieutechnisch dossier oplossen op de beste manier, we wilden een probleem van grondverzet oplossen en alle aanpassingen aan het project doen die daarvan het gevolg waren.

Uiteindelijk werd beslist niet te communiceren, moest dan toch niet worden gecommuniceerd? Daarop heb ik geantwoord. Als het voor de OVAM te vroeg was in 2017, als ze nog verdere informatie nodig hadden voor het traject dat we hadden uitgetekend, aan te vatten, dat vond ik fair. Maar ze hadden het wel moeten doen, dat kon nog plaatsvinden. Ik heb dat betreurd.

De trekkende rol van de OVAM in de communicatie en de trekkende rol van BAM in de voorbereiding was heel verschillend. Er was afgesproken in het politiek stuurcomité dat twee ministers het zich zouden aantrekken, minister Weyts kreeg bijvoorbeeld de coördinatie. Wij hebben het praktische voorbereidende werk gedaan. Daar hebben wij getrokken, dat heb ik al toegelicht. We hebben het plan van aanpak mee opgesteld, vandaar die gebiedsgerichte benadering en het participatietraject dat wordt ingezet, waarbij men onzekerheden durft te delen en niet altijd uitgaat van wat men al weet.

Zijn er gezondheidsrisico's ter sprake gebracht? U bedoelt wellicht in mijn communicatie met burgemeester Van de Vyver. Ik heb hem verteld over de concentraties die gevonden waren en ik denk – het is 4 jaar geleden – dat ik eraan heb toegevoegd dat het ver onder de grenzen lag van humaan risico. Dat was ook zo, factor 10, factor 20. Ik zou me niet kunnen inbeelden dat dat niet bij de communicatie hoorde.

Waar gebeurde dit? Ik herinner me dat wel, ik heb een visueel geheugen. We zaten vrij vaak samen met de intendant in de gebouwen waar deze vergaderde. We hadden regelmatig overleg en op een van die momenten heb ik hem om een persoonlijk gesprek gevraagd om dat dan ook toe te lichten.

Ben ik gevraagd om in de delegatie te zitten? Neen, dat is niet gebeurd. De delegatie van Lantis was goed. Luc Hellemans was toen bij BAM al aanwezig als COO, die heeft alles intern meegemaakt, in de buik van de organisatie, hij kan perfect getuigen over het verloop. David Van Herreweghe was heel de tijd aanwezig als voorzitter. Lantis was in het geheel goed vertegenwoordigd en heeft een getrouw en juist beeld kunnen schetsen van wat aan de orde was.

Is Witteveen+Bos aangesteld omdat ze expertise hadden inzake PFOS? Dat is niet de vraag. We hebben een openbare procedure gedaan voor een studiebureau, lang tevoren, en het studiebureau RoTS is een combinatie van Sweco en Witteveen+Bos. Er is geen relatie tussen die twee aspecten.

Heeft het management van BAM opdracht gegeven om lozingsnormen zo laag mogelijk te houden? Natuurlijk niet. In die fase moesten we heel snel weten hoe we moesten omgaan met verontreinigde grond, hoe we moesten omgaan met opgepompt grondwater, want dat was ook vervuild. We moesten dat grondwater oppompen om in het droge te kunnen werken. Op dat moment had 3M een lozingsnorm van 30 microgram per kilogram. We zijn met de bevoegde instanties, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) voor het water en de OVAM voor de grond, op zoek gegaan naar de 'best practices', de beste technologie én aanvaardbaar en mogelijk om te kunnen saneren. Het was een zoektocht naar een best practice, er is helemaal geen sprake van dwang. Het was een zoektocht om een project zo goed mogelijk te realiseren en zo goed mogelijk om te gaan met vastgestelde verontreiniging.

Voor de vragen over TAUW moet ik passen, u overvalt me daarmee een beetje. Lantis zal daar veel beter op kunnen antwoorden dan ik nu na zoveel tijd.

De voorzitter: De heer Van de Vyver heeft het woord.

André Van de Vyver: Voor alle duidelijkheid, ik heb niet beweerd dat er iemand liegt of zou gelogen hebben. Ik betreur het nog altijd ten zeerste dat men de intentie om te communiceren in 2017 niet heeft waargemaakt. Dat is een belangrijk verschil.

Er is al een paar keren gevraagd naar het veelvuldig overleg dat wij hadden. Het klopt, we hadden heel veel overleg met enerzijds Team West, dat het project linkeroever had uitgetekend met de intendant, en anderzijds met de mensen van BAM om onze besognes waar te maken. Die zijn ondertussen goed gekend: een aanzienlijke geluidsreductie van zowel E17 als E34, een uitgebreid fietsnetwerk, al dat soort dingen. Uiteindelijk, ik heb het verteld in mijn inleiding, hebben we deze via de Raad van State en de gemeentelijke mogelijkheden bekomen.

Waren we op de hoogte van vervuiling in het woongebied? Dat is ons op geen enkele ..., dat is meteen ook een antwoord op de vraag: zijn jullie formeel of informeel of op welke manier dan ook, op de hoogte gebracht van gezondheidsrisico's, dat antwoord is vrij eenvoudig: neen, dat is ons niet meegedeeld. Menigeen hebben dat hier al verklaard. Als dat zo zou geweest zijn, hadden we onmiddellijk gereageerd, wat we wel gedaan hebben, toen de heer Goorden bij ons kwam en ons wees op de risico's.

Dat is meteen een antwoord op uw vraag, mijnheer Daniëls. Zijn jullie op de hoogte gesteld van het humaan toxicologisch risico zoals dat dan heet? Nogmaals, het antwoord is 'neen'.

De heer Van Rensbergen verwees ernaar, een van de vergaderingen in die periode, de enige die ik terugvond, dateert van 28 september 2017. Veelal gingen die vergaderingen dus over de techniciteit, op welke manier gaan we de geluidsreductie bereiken, hoe gaat dat gebeuren, moet dat met bermen of met schermen. Dat werd daar allemaal besproken, daar is met geen woord gerept over de PFOS-vervuiling.

Ik weet niet – of niet meer – van informele gesprekken die zouden hebben plaatsgevonden met de heer Van Rensbergen. Schepen Vervaeke, die u bij vorige gelegenheid hebt gehoord, wees er mij op dat hij zich dat wel herinnerde en dat de heer Van Rensbergen na de vergadering, langs de neus weg, zei dat er iets was met een verontreiniging, dat men daarover zou communiceren, maar dat ik daar niets voor moest doen. Ik heb er dan ook verder geen aandacht aan besteed. Als ik niets moest doen, en er gebeurde verder niets, dan is wat mij betreft de kous af. Dat is wat ik daarop wil antwoorden.

De voorzitter: We starten een tweede vragenronde met telkens de vraag en het antwoord.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Dank u voor de aanvullende verklaringen. We kunnen dit nog tien keer ronddraaien, maar mij lijkt het volledig overeen te komen. Zwijndrecht was op de hoogte van de vervuiling op het gebied van 3M, allang. Zwijndrecht is op de hoogte gesteld van de vervuiling binnen het projectgebied Oosterweel. Zwijndrecht was niet op de hoogte van de vervuiling binnen Zwijndrecht, er bestonden trouwens niet eens metingen van, hoe zou men dan in hemelsnaam kunnen zeggen dat het wel of niet het geval was. Er was natuurlijk een vermoeden – dat was de OVAM verder aan het onderzoeken, maar is nooit overgemaakt aan Zwijndrecht. Zwijndrecht is niet op de hoogte gebracht van een mogelijk gezondheidsrisico, dat is hier nog eens herhaald. Er is gezegd dat er geen risico was voor de volksgezondheid. Dan is het natuurlijk niet de rol van Zwijndrecht om te vragen waarop dat allemaal gebaseerd is, tenzij men hier vindt dat dat wel zo is, maar dan moeten we alle hoorzittingen met de ministers overdoen, want dan hebben we daar ook nog wat vragen aan te stellen.

Ik denk niet dat we er nog verder uitraken. Ik denk dat het redelijk duidelijk is. We zullen niet in detail ingaan op de zaken van TAUW, maar de heer Van Rensbergen heeft gezegd dat er nooit opdracht is gegeven om de normen zo laag of zo hoog mogelijk te houden.

Men is altijd op zoek gegaan naar de best practices. De feiten spreken dat wel tegen, in de feiten zien we dat BAM verschillende keren heeft gevraagd om hogere normen te krijgen. Ik zeg niet dat dit vanuit het management kwam, maar dat is wel de praktijk. Als het over best practices gaat, hebben jullie van TAUW op 7 juni 2017 te horen gekregen dat 0.1 haalbaar was, van 3M kregen jullie op 28 september 2017 te horen dat 0.1 haalbaar was en op 16 oktober kregen jullie van de VMM de norm 1, dat is tien keer hoger. Dan zeggen jullie mensen: we hadden liever hoger gehad. Dat strookt niet echt met die verklaringen. Dat is wat we kunnen terugvinden in de stukken.

Voor mij, voorzitter, is wat dat betreft alles duidelijk. Ik heb wel nog vragen over de normen en de mogelijke druk, maar dat kunnen we later verder bespreken.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy: Mijnheer Van Rensbergen, kunt u voor die bewuste vergadering duidelijker omschrijven wat u gezegd hebt? Wat hebt u juist gezegd in die vergadering waarvan sprake is in de mail aan de burgemeester?

Jan Van Rensbergen: Dat heb ik in mijn mail en daarnet nog eens duidelijk gezegd. Ik wil het nog eens herhalen. We verkeerden in de situatie dat we kennis hadden van vervuiling op 3M, in het grondwater en de Palingbeek. Dat stond in ons dossier. Omdat we in een aanbestedingsprocedure zaten, ik heb dat niet zo uitgebreid uitgelegd, zijn we metingen gaan doen. We wilden weten hoe de vervuiling was, we zaten in de onderhandelingsfase van een aanbestedingsprocedure, we wilden dat in kaart brengen. Bij het in kaart brengen, dat heb ik wel duidelijk uitgelegd, hebben we vastgesteld dat er een verontreiniging was in de bodem, niet alleen in het slib, en in een groter gebied dan we voor mogelijk hielden. Lantis zal wel verteld hebben hoe wij meerdere campagnes hebben moeten doen, telkens in een groter gebied, omdat we telkens vaststelden dat de PFOS-verontreiniging verder was uitgespreid dan verwacht. Dat was de melding.

Ik heb ook melding gemaakt van de concentratie die we vonden, dat was laag: 30 tot 50 microgram per kilogram, in termen van verontreiniging, niet van humaan risico. Allicht, het is 4 jaar geleden, excuseer me, heb ik die lagere concentraties geduid ten aanzien van humaanrisicogrenzen die factor 20 hoger waren; er was dus geen direct humaan risico. Dat is de context en inhoud van het gesprek voor zover ik me dat kan herinneren.

Andries Gryffroy: Burgemeester, kunt u dat bevestigen?

André Van de Vyver: Ik heb u net gezegd...

Andries Gryffroy: Daarnet hebt u gezegd 'langs de neus weg'. Ik vraag u gewoon heel pertinent of u zich kunt herinneren wat de heer Van Rensbergen zegt.

André Van de Vyver: Zoals de heer Van Rensbergen het heeft verwoord, kan ik dat niet zeggen, ik weet het niet. Nogmaals, ik heb u gezegd wat schepen Vervaeke zich nog herinnert van dat gesprek.

Andries Gryffroy: Maar u was er toch bij? U herinnert zich daar niets van?

André Van de Vyver: Neen, inderdaad. Als het op dergelijke manier zou gezegd geweest zijn – ik moet in de voorwaardelijke wijze spreken – lijkt het mij logisch dat ik me dat niet herinner.

Andries Gryffroy: Maar u herinnert zich wel nog dat de heer Van Rensbergen zei dat men er nog zou over communiceren en dat u daar niets voor moest doen?

André Van de Vyver: Dat is wat mijn schepen zich nog herinnert.

Andries Gryffroy: U was erbij maar u herinnert zich dat niet.

André Van de Vyver: Inderdaad.

Andries Gryffroy: Mijnheer Van Rensbergen, klopt die uitspraak, dat u zou gezegd hebben: we zullen nog communiceren, maar u moet daar niets voor doen?

Jan Van Rensbergen: Nog eens woordelijk herhalen wat we 4 jaar geleden hebben afgesproken op een of andere vergadering, u moet begrijpen ...

Andries Gryffroy: Dat begrijp ik.

Jan Van Rensbergen: U moet dat begrijpen. Er was de context dat het plan van aanpak met de OVAM op de tafel lag, uitgewerkt was. De OVAM ging het initiatief nemen, Zwijndrecht moest dat niet doen. Of dat nu gezegd is of niet, dat was wel de context. Zwijndrecht zou benaderd worden door de OVAM in de voorbereiding van de communicatie.

Andries Gryffroy: Burgemeester, 'langs de neus weg' werd u gezegd dat er gecommuniceerd zou worden, maar dat u daar niets moest voor doen. U wist dus dat er gecommuniceerd zou worden?

André Van de Vyver: Ik niet, nogmaals.

Andries Gryffroy: U behoort wel tot hetzelfde team. De persoon die bij u was, behoort tot hetzelfde team.

André Van de Vyver: De heer Van Rensbergen heeft er al op gewezen. Ik denk niet dat iemand in deze zaal zich kan herinneren wat er in een gesprek na een vergadering 4 jaar geleden woordelijk is gezegd. Ik ga af op wat mijn schepen me heeft gezegd in een informeel gesprek.

Andries Gryffroy: Ik heb er geen probleem mee dat u zich dat niet woordelijk kunt herinneren. Ik confronteer u gewoon met het feit dat u zo laconiek zegt 'langs de neus weg' werd dat en dat en dat gezegd. Ofwel is dat de waarheid ofwel weet u het niet meer. Ofwel herinnert u zich dat ofwel niet. Het is één van de twee.

André Van de Vyver: Ik zou het me wel herinneren als men mij had gezegd: 'pas op, daar is een serieus gezondheidsrisico'. Dan ben ik ervan overtuigd dat wij onmiddellijk zouden hebben gereageerd. Dat is mij nooit op een of andere manier gezegd. Nergens trouwens.

Andries Gryffroy: Ik ook niet, maar ik wou gewoon aftoetsen of het 'langs de neus weg' geformuleerd, steekhoudt of niet.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin: Nog even kort, want we kunnen inderdaad nog een uur zo doorgaan. Wie wat wanneer gezegd heeft, ik heb soms moeite om me te herinneren wat er vorig jaar is gezegd, of zelfs vorige week. *(Opmerkingen. Gelach)*

Ik vind dat op zich niet echt relevant. Wat ik wel relevant vind, burgemeester, u was op de hoogte van een vervuiling, er waren geen gezondheidsrisico's, althans iedereen zegt dat op het moment van het gesprek, of dat nu langs de neus weg was of niet, speelt voor mij geen rol. Ik weet dat het niet uw verantwoordelijkheid was om initiatief te nemen, maar moest ik nu – ik ben dat niet – groene burgemeester zijn, en ik krijg te horen dat er op mijn grondgebied PFOS-vervuiling is, dan zouden bij mij alarmbellen afgaan. Ik zou op een of andere manier toch proberen om daar meer ruchtbaarheid aan te geven en mensen ertoe aan te zetten om wel te communiceren. Ik ben geen voorstander van het stopzetten – ik wil de heer Schiltz daar nog eens van overtuigen – van de Oosterweelwerken. Ik zou dat politiek-strategisch gebruiken. Ik begrijp niet waarom u daar niet meer ruchtbaarheid aan gegeven hebt.

Bovendien, u bent in de tweede ronde met uw antwoorden heel wat voorzichtiger dan in de eerste ronde, ten aanzien van de ministers van de Vlaamse Regering. U moet er nog maar eens het verslag op nalezen, en ik verdedig hier niemand, noch de Vlaamse Regering, noch de getuigen. Ik ben gewoon een simpel lid met gezond verstand van die onderzoekscommissie en ik probeer te doen waarvoor we hier zitten, los van alle politieke overwegingen, maar u zegt: "De Vlaamse Regering heeft er zich collectief" – ik ben ook geen fan van Bart De Wever, u sleurt er de burgemeester van Antwerpen bij – "van afgemaakt. Ze hebben de rangen gesloten."

Ik met mijn simpel West-Vlaams boerenverstand zou zeggen: 'ze hebben gelogen, ze hebben meened gepleegd'. In de tweede ronde, wanneer collega Schiltz, ikzelf en nog anderen daarop wijzen, zegt u: "neen, ze hebben eigenlijk niets verkeerd gezegd of gedaan". Blijft u daarbij? Wat is het nu eigenlijk? En als ze dan iets verkeerd gezegd of gedaan hebben, wat hebben ze dan verkeerd gezegd of gedaan?

André Van de Vyver: Ik dacht dat ik daar al op geantwoord heb. Ik heb gezegd dat ik nog steeds betreurt, in 2017, toen men over meer informatie beschikte en men de intentie had om te communiceren, dat men dat niet gedaan heeft. De redenen zijn hier bij vorige gelegenheden aangehaald en dat is de verantwoordelijkheid van degenen die op dat moment besloten hebben om dat niet te doen. Op het moment dat wij wel op de hoogte waren, nogmaals, dat is dan gebeurd toen de heer Goorden bij ons langskwam, hebben wij onmiddellijk gereageerd, omdat toen duidelijk bleek uit zijn toelichting, dat er een serieus gezondheidsprobleem was. Dat wisten we voordien nooit, dat is ons nooit meegedeeld.

Stefaan Sintobin: Dat is juist het argument, vandaar nog even mijn vraag. Wat vindt u van de argumenten die zijn aangehaald door verschillende ministers en de burgemeester van Antwerpen, namelijk dat er twee redenen waren om toen niet te communiceren? Eén, er was geen gezondheidsrisico, daar kunnen we allemaal mee akkoord gaan met de normen van toen. Twee, het was een opportuniteit om te saneren en de Oosterweelwerken te laten doorgaan. Vindt u dat twee valabele argumenten om niet te communiceren?

Stel, u was minister van Leefmilieu toen, zou u dan wel gecommuniceerd hebben?

André Van de Vyver: Wij zijn op gemeentelijk vlak voor een zo groot mogelijke openheid naar onze inwoners. Men zou dat ook mogen verwachten van hogere overheden, dat zij op diezelfde manier die openheid betonen.

Stefaan Sintobin: Dus de argumenten die zijn aangehaald om niet te communiceren, zelfs als er geen gezondheidsrisico was, zijn volgens u niet terecht?

André Van de Vyver: Dat klopt.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts: Ik wil niet in herhaling vallen, maar om de zaak scherp te krijgen, ik heb soms het gevoel dat de precieze vraagstelling fijntjes omzeild wordt in de antwoorden, wil ik even met u iets overlopen.

Is er een gesprek geweest met de heer Van Rensbergen waarin werd aangegeven dat de vervuiling verder zat dan men initieel dacht?

Ik meen uit uw antwoord, burgemeester, te mogen begrijpen dat u zich dat niet herinnert. Uw schepen herinnert zich dat duidelijk wel. De wijze waarop dat gesprek werd gevoerd, buiten beschouwing gelaten, er is wel een gesprek geweest?

André Van de Vyver: Kort na de vergadering waar ik naar verwees, een technische vergadering waar met geen woord over PFOS of welke vervuiling dan ook werd gerept, vlak na die vergadering vond een gesprekje plaats.

Tinne Rombouts: Er is dus duidelijk een gesprek geweest.

André Van de Vyver: Ik ga ervan uit van wel, ja. *(Opmerkingen)*

Tinne Rombouts: Ik verneem van de heer Van Rensbergen dat hij daarbij stelde dat de vervuiling ruimer is dan initieel gedacht, en dat hij de waarden heeft aangegeven. Herinnert uw schepen zich dat ook nog? Dit is eigenlijk wel moeilijk, we moeten iemand ondervragen die de vorige keer stelde dat hij zijn schepen zou meebrengen, en hier nu komt vertellen dat die schepen gezegd heeft dat hij zich dat wel herinnert, maar die schepen nu niet meebrengt. Dat had de zaken misschien iets vergemakkelijkt.

Maar oké, herinnert u zich dat de waarden die werden vastgesteld, zijn meegedeeld?

André Van de Vyver: U vraagt me details van een gesprek dat ik me zelf niet herinner. Ik kan u geen compleet antwoord geven.

Tinne Rombouts: Maar u hebt net van uw schepen gehoord dat het wel degelijk heeft plaatsgevonden?

André Van de Vyver: Ja, 'so what'?

Tinne Rombouts: 'So what'? We moeten dat toch weten? Het is toch de opdracht van de onderzoekscommissie om te achterhalen wie wat wist op welk moment? Het is moeilijk dat iemand anders van uw bestuur het zich wel duidelijk herinnert. U wist dat u daarover bevraagd zou worden, ik moet u dingen vragen die u totaal niet weet, maar die wel gebeurd zijn, want uw schepen weet het wel.

Ik moet me dus baseren op het feit dat wat aangehaald is, dat de analyses die werden gemaakt, ook aan u zijn meegedeeld. Ik verneem van de heer Van Rensbergen dat de waarden zijn gesteld. Is er een gesprek geweest over de gezondheidsrisico's? Is dat op enige manier aan bod gekomen? Niet dat er een toxicologisch risico was, dat is niet mijn vraag, maar is er over de gezondheidsrisico's op zich gesproken? Dat zou ik een evidente vraag vinden van een burgemeester of schepen. Op het moment dat wordt gesteld dat de vervuiling verder zit, ga ik ervan uit dat dat uw eerste vraag zou zijn als burgemeester of schepen. De heer Van Rensbergen stelt dat hij ervan uitgaat dat hij daar inderdaad over gesproken heeft, maar hij heeft meegedeeld dat de waarden ver onder de grens lagen van het humaan-toxicologisch risico. Ik heb het gevoel dat ik de sfeer en de situatie van dat moment op die manier moet interpreteren.

Ik zie de heer Van Rensbergen knikken. Kunt u zich dat herinneren of wilt u daar een uitspraak over doen, burgemeester?

André Van de Vyver: Ik kan alleen maar herhalen wat ik al tot treurens toe heb moeten zeggen. Er is mij nooit, ook niet in dat gesprek, gezegd dat er een gezondheidsprobleem was.

Tinne Rombouts: Neen. De heer Van Rensbergen heeft net gezegd: als ik de analyses zou toegelicht hebben, wat ik waarschijnlijk ook heb gedaan, zou ik over de gezondheidsrisico's gesproken hebben, waarbij ik dan heb meegedeeld dat de waarden ver onder de grens van het humaan-toxicologisch risico zaten.

André Van de Vyver: Ja.

Tinne Rombouts: Alleszins concludeer ik dan, maar als het verkeer is, zeg het mij dan, dat die vergadering op u niet de indruk maakte dat er een groot drama of probleem was.

André Van de Vyver: Ja.

Tinne Rombouts: Dat was de sfeer waarin iedereen heeft gehandeld en gewerkt.

André Van de Vyver: Ja.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz: Voorzitter, het is niet mijn gewoonte, maar in dezen verwijs ik graag naar de samenvatting die collega D'Haese heeft gemaakt van hoe de informatiestroom is verlopen. Ik neem aan dat we ons over het artikel over TAUW in De Tijd vandaag zullen beraden in een volgende regeling der werkzaamheden.

Burgemeester, 'als ... dan ...' is een gevaarlijke premisse om een debat mee te starten, want het gaat dan om een hypothetische kwestie. Een bewijs uit het ongerijmde is niet altijd zo gemakkelijk. Ik ben blij dat u uw uitspraak over de regering iets genuanceerd hebt, maar er is nog één punt dat mijn aandacht heeft gevangen. Eén, u betreurt dat er uiteindelijk toch niet gecommuniceerd is. Oké, de burgemeester van Antwerpen betreurt dat ook, net zoals veel mensen. Maar u zegt: "Ze hadden meer informatie." Dat hebt u daarnet gezegd. Ik hoor dus dat de Vlaamse Regering of het stuurcomité meer informatie had dan u. Welke informatie?

André Van de Vyver: Wel, onder meer dat beruchte rapport-Tytgat, dat wij nooit hebben gekregen.

Willem-Frederik Schiltz: Maar in het rapport-Tytgat is er nergens sprake van geweest dat er humaan toxicologisch risico was, dus wat is dan de informatie die het stuurcomité anders had moeten interpreteren?

André Van de Vyver: In de vorige zitting is uitvoerig toegelicht wat wij niet wisten en wat anderen blijkbaar wel wisten. De inhoud daarvan laat ik in het midden, maar nogmaals, als er vanuit dat politiek stuurcomité de intentie is om te communiceren op een bepaald ogenblik, dat men dat dan ook doet, gewoon uit openheid en zowel richting de burgers van Zwijndrecht als die van Antwerpen.

Willem-Frederik Schiltz: Oké, maar nu bent u aan het voortbouwen op wat we hier vorige week gehoord hebben. U kunt het daarmee eens zijn of niet, maar er is wel een redenering opgebouwd. Hier is verklaard waarom het niet is gebeurd. We kunnen er dan wel een mening over hebben, maar dat is iets anders dan zeggen dat er meer informatie is. De heer Van Rensbergen heeft aangehaald dat hij in het gesprekje, al dan niet langs de neus weg, wel heeft gemeld dat er inderdaad meer vervuiling is dan gedacht, in een groter gebied dan gedacht, maar dat de waarden 10, 20 of 30 keer onder de drempelwaarden voor humaan toxicologisch risico lagen. Dat is het rapport-Tytgat, dat verwijst daarnaar. U wist dus wel dat de waarden op dat moment onder de risicodrempel lagen.

Ik zie nog altijd niet wat de extra informatie is die de Vlaamse Regering of het stuurcomité had moeten verplichten om toch te communiceren. Er is een verschil tussen 'ze hadden meer informatie', wat een feitelijk gegeven is dat had moeten leiden tot communicatie, of een appreciatie van hoe de zaken aan elkaar hangen. Als er geen toxicologisch risico is, dan kun je ervoor kiezen om al dan niet te communiceren. Je kunt daar blij mee zijn of niet, maar de OVAM heeft ervoor gekozen om maximaal via het Bodemdecreet te werken. Ik ben hier ook heel kritisch geweest over de vraag of er geen bijkomende metingen hadden moeten gebeuren, maar dat is een post factum deductie. Nu gaat het erover of er feitelijk meer informatie bij de Vlaamse Regering of het stuurcomité zat die, hadden ze die aan u meegedeeld, u tot een andere conclusie zou hebben geleid.

André Van de Vyver: Daar kan ik niet direct op antwoorden. Dat weet ik niet. Ik moet alleen vaststellen, nogmaals, dat men op dat moment een gebrek aan openheid ...

Willem-Frederik Schiltz: Ja, maar dat is iets anders, mijnheer Van de Vyver. Ik heb gevraagd of er informatie was die, als u die op dat moment had gehad, u tot een andere conclusie zou hebben geleid over het humaan toxicologisch risico of over de noodzaak om meer boringen en peilingen te doen. Uw antwoord was: "Dat weet ik niet." En dat is

genoeg. Daar is niets mis mee. Niet iedereen kan alles weten. Maar dan heb ik er wel een beetje moeite mee dat er bepaalde beschuldigingen worden gelanceerd.

Verder heb ik geen vragen meer. Ik weet wat u wist en niet wist en ik weet ook wat de heer Van Rensbergen u heeft gezegd. Ik neem aan dat u in deze commissie naar eer en geweten antwoordt. Wat het dossier betreft over de mate waarin Zwijndrecht op de hoogte was, is mij alles duidelijk en dat is bevredigend. Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege: Ik sluit mij aan bij de conclusies van de heer Schiltz. Het is duidelijk dat er niet met u gecommuniceerd is over de impact van de vervuiling op het woongebied van Zwijndrecht. Het is duidelijk dat er met u niet gecommuniceerd is over de mogelijke gezondheidsrisico's. Het is duidelijk dat dat allemaal niet tot bij u gekomen is; dat heeft de heer Van Rensbergen ook niet beweed. De hamvraag is natuurlijk nog altijd waarom men er niet voor gekozen heeft om dit verder te gaan onderzoeken. We hebben daar vorige week de ministers over ondervraagd en we zullen dat verder blijven bevragen, tot we het antwoord kennen, want dat is natuurlijk de essentie: had men verdere inspanningen moeten doen om te meten of niet en wat waren dan de conclusies daarover?

Wat mij betreft is dit hier ook helder, maar het artikel in De Tijd van vandaag roept heel wat vragen op. Ook wij zullen vragen om daar verder op door te gaan. Ik denk dat het heel belangrijk is. Er is al heel veel gediscussieerd over de manier waarop de normen tot stand gekomen zijn en over de finale normen die gebruikt zijn op de Oosterweelwerf en de toestand waar we nu in zitten. Ik denk dat we ons de komende weken daarop moeten focussen in plaats van te proberen om op basis van de info die we op dat moment hebben, een schuldig bestuur aan te duiden dat niet beschikt over de informatie waar de gespecialiseerde administraties en het politiek stuurcomité wel over beschikten, namelijk de concentraties op de werf en het vermoeden dat de vervuiling mogelijk tot in woongebied zat. Dat is niet geuit aan de mensen van Zwijndrecht. Ik denk dat we ons de komende weken daarop moeten concentreren en ons niet moeten laten afleiden door andere insinuaties en dergelijke.

De voorzitter: Collega's, nu ik alles zo gehoord heb, heb ik toch zelf nog een aantal vragen.

Eerst en vooral, mijnheer Van Rensbergen, bij dat gesprek, was daar nog iemand anders dan de burgemeester bij aanwezig? Zo ja, wie was dat dan?

Jan Van Rensbergen: In mijn herinnering was dat een gesprek tussen ons getweeën.

De voorzitter: Burgemeester, wie was er volgens u dan aanwezig op dat gesprek met de heer Van Rensbergen?

André Van de Vyver: Aangezien ik mij het gesprek op zich niet herinner, is dat een moeilijke zaak om daar iets concreets over te zeggen. Ik weet alleen waar wij toen waren, namelijk in het kantoor van de intendant in Antwerpen, een vrij open ruimte.

De voorzitter: Nu zegt u dat u zich niets meer van dat gesprek herinnert, maar u herinnert zich wel exact wat de schepen, die er wel bij was, u heeft verteld: "Er is vervuiling, maar jullie hoeven daar niets aan te doen." U herinnert zich het gesprek niet, er was iemand bij, maar u weet niet meer wie – u noemt hier de schepen – en die heeft die zin letterlijk uitgesproken, maar u zegt dat dat een vrij open ruimte is en dat die dat toevallig heeft opgevangen, zonder bij dat gesprek te zijn. Ik vind dat ... Wie heeft u die detailinfo, die uitspraak kunnen vertellen van dat gesprek waar u zich niets meer van herinnert? Wie was dat?

André Van de Vyver: Dat heb ik u daarnet gezegd.

De voorzitter/Koen Daniëls: Schepen Vervaet.

André Van de Vyver: Ja.

De voorzitter: Mag ik u erop wijzen dat de heer Vervaet in 2017 nog geen schepen was?

André Van de Vyver: Dat klopt, maar hij was wel zeer sterk betrokken bij de besprekingen die wij toen in het kantoor van de intendant voerden over het geluidsproject en de andere leefbaarheidsprojecten. Hij was daarbij.

De voorzitter: En hij heeft dan wel het gesprek kunnen opvangen tussen u en de heer Van Rensbergen?

André Van de Vyver: Dat kan, ja.

De voorzitter: Dat kan?

André Van de Vyver: Ja, tuurlijk.

De voorzitter: Qua geloofwaardigheid vind ik dit nu toch wel ... U zegt dat hij een aantal dingen langs zijn neus weg heeft gezegd.

André Van de Vyver: Mijnheer Daniëls, gaat u nu zeggen dat ik lieg?

De voorzitter: Ik stel gewoon vragen. Wie was er bij, wat was de reden? U zegt uw schepen, die toen nog geen schepen is.

André Van de Vyver: Vandaag is hij schepen, toen was hij gewoon betrokken bij het geluidsproject.

De voorzitter: En het enige wat u zich daarvan herinnert is dat er langs de neus weg is gezegd dat jullie niets hoefden te ondernemen. Ik stel dat vast.

Ik wil toch nog even verdergaan. U spreekt altijd over het humaan toxicologisch risico. De heer Van Rensbergen geeft aan – en collega Rombouts heeft er ook al naar verwezen – dat hij heeft aangehaald dat de vervuiling verder zat dan de Palingbeek, ruimer dan verwacht, en niet alleen in het water en het slib, maar ook in de bodem. Dat is de info die is meegedeeld. Klopt dat of niet?

André Van de Vyver: Of dat toen gezegd is, geen flauw idee.

De voorzitter: En uw schepen herinnert zich dat stuk ook niet meer?

André Van de Vyver: Neen.

De voorzitter: Alleen dat jullie verder niets hoefden te doen. Maar er is wel gezegd dat er iets aan de hand is. Als er gezegd is dat jullie niets hoefden te doen, dan is er iets nieuws gezegd. Anders zou de heer Van Rensbergen daar toch geen gesprek over aanknopen met u?

André Van de Vyver: Wat wilt u dat ik daarop zeg?

De voorzitter: Ik stel u de vraag. Als gezegd wordt dat jullie verder niets hoeven te doen ...

André Van de Vyver: ... dan doen we daar ook niets mee, hè.

De voorzitter: Ja, maar nu gaan we toch even terug naar uw openingsstatement. U hebt u wel heel fors uitgelaten richting alle anderen. Ik stel u deze vraag als lid van deze commissie, een vraag die ik u de vorige keer ook gesteld heb. Het is niet zo dat u een onbeschreven blad was in verband met PFOS. Ik kan alle stukken die ik toen heb

aangehaald, opnieuw aanhalen: de milieuraad van 2006, de milieuraad van 2008, het rapport dat u kreeg van mevrouw D'Hollander in 2010. U wist dat er rond die PFOS ...

André Van de Vyver: Voor alle duidelijkheid, mijnheer Daniëls, ik heb dat rapport niet gekregen. U beschuldigt mij van een aantal dingen die onwaar zijn.

De voorzitter: Ik kan alleen maar vaststellen dat er op de verschillende raden en binnen de gemeenteraadscommissie over gesproken is. Daar was u bij.

André Van de Vyver: Neen. Ik ben nooit lid geweest van de milieuraad of wat dan ook. Ik krijg uiteraard informatie over wat er in de gemeente gebeurt, maar ... Dat is een discussie die we de vorige keer gevoerd hebben, dus ik denk niet dat we daarop moeten terugkomen.

De voorzitter: Burgemeester, voor mij is de kern dat u burgemeester bent. U zegt dat u dat met Groen belangrijk vindt. Dan neem ik aan dat u de milieuraden en dergelijke ook van nabij opvolgt en u erover laat informeren, toch als u dat ter harte neemt. In een gesprek wordt aangehaald dat de vervuiling verder zit dan de Palingbeek en het slib. U herinnert zich niet meer dat dat gezegd zou zijn, en schepen Vervaeke, die toen nog geen schepen was, maar deelnam als lid van een burgerbeweging, herinnert zich wel nog bepaalde zaken en heeft die zaken aan u meegedeeld. Dat komt dus wel naar boven. U bent geen onbeschreven blad, omdat het al op milieuraden was besproken en omdat ik aanneem dat u dat thema belangrijk vindt. De vraag die ik mij stel, is waarom het dan niet bij u opkomt om ook in de gemeente verder te gaan kijken.

André Van de Vyver: Ik zit ondertussen in mijn tweede legislatuur als burgemeester. Voordien ben ik twee legislaturen schepen geweest van Cultuur, Ontwikkelings-samenwerking en Groenvoorziening. Dat is het. Gaat u nu zeggen dat ik in 2006 niet voldoende gereageerd heb op bepaalde dingen?

De voorzitter: Ik haal aan dat u op het vlak van PFOS/PFAS geen onbeschreven blad was vanwege de debatten die ook binnen het college hebben plaatsgevonden.

André Van de Vyver: Maar iedereen wist dat er vervuiling was op de 3M-site.

De voorzitter: Ik ga u een citaat voorlezen waar ik op wil terugkomen naar aanleiding van de verklaringen die u vandaag hebt gedaan. U stelde in Het Laatste Nieuws van 17 juni: "Ik heb zelf al mijn mailverkeer nagekeken uit de periode september 2017. Er was heel wat correspondentie, omdat we toen volop in onderhandeling waren met Lantis over geluidswerende maatregelen. Over de PFOS-vervuiling heb ik niets terug-gevonden. En zelfs al was het aan bod gekomen in een persoonlijk gesprek," – daarover hebben we het hier vandaag – "als dat er al geweest zou zijn, dan was er toch niets alarmerends gezegd." Blijft u bij die stelling?

André Van de Vyver: Tuurlijk. Als mij geen enkel risico gemeld wordt, dan lijkt mij dat logisch.

De voorzitter: Maar het risico dat de verspreiding ruimer zit dan enkel de 3M-site, dat op zich, samen met de info die u al van vroeger had, was dat voor u dan geen alarmerend signaal?

André Van de Vyver: Vanuit onze diensten is gevraagd om ook metingen te doen buiten de werfzone, maar dat is ons toen geweigerd. Dan is er trouwens ook nog contact geweest met 3M, maar daarin werd verwezen naar de actualisering van het beschrijvend bodem-onderzoek, iets wat ook in de vorige zitting aan bod is gekomen. Wat wilt u dat wij verder nog doen?

De voorzitter: U antwoordt opnieuw niet op mijn vraag. U hebt gesteld dat het citaat dat ik heb voorgelezen, juist is. Dat hebt u bevestigd daarnet. Als u dat gesprek bevestigt, dan neem ik aan dat het alarmerende voor u als burgemeester, toch het feit moet zijn dat de vervuiling ruimer zit dan de 3M-site. Dat is toch het alarmerende? Dat is toch waar het vandaag over gaat?

André Van de Vyver: Wie zegt dat?

De voorzitter: Oké dan. Klopt het dan dat u de boodschap dat de vervuiling verder zat dan de 3M-site, niet alarmerend vond?

André Van de Vyver: Maar wie zegt dat die boodschap gegeven is?

De voorzitter: Oké, u herinnert zich ... Dat is wat de heer Van Rensbergen heeft gezegd.

André Van de Vyver: Dan is dat een uitspraak van de heer Van Rensbergen, maar niet van mij. *(Gelach)*

De voorzitter: Zo wordt het natuurlijk wel heel lastig.

U triggert mij eigenlijk om nu nog meer vragen te stellen. Nog in juni 2021 liet u in de Gazet van Antwerpen optekenen: "De burgemeester van Zwijndrecht, André Van de Vyver (Groen), reageert "verbaasd en een beetje boos" op het nieuws dat Oosterweel-bouwheer Lantis in 2017 melding maakte van PFOS-vervuiling bij de Oosterweelwerken maar dat die communicatie nooit bij het gemeentebestuur belandde."

André Van de Vyver: Ja.

De voorzitter: U zegt dus dat die melding nooit tot bij het gemeentebestuur is gekomen? Daar blijft u dus ook bij?

André Van de Vyver: Genuanceerd in de zin dat er nooit is gezegd dat er een gezondheidsrisico was.

De voorzitter: Neen, u hebt gezegd dat er nooit melding is gemaakt van de PFOS-vervuiling bij de Oosterweelwerken. Dat is uw citaat. *(Opmerkingen)*

Maar ik vraag net of het juist is, collega's.

André Van de Vyver: En ik zeg u wat de nuance is.

Mieke Schauvliege: Voorzitter, ik denk dat u er nu echt aan het overgaan bent. Het is heel duidelijk ...

De voorzitter: Excuseer?

Mieke Schauvliege: U hebt iedereen gewezen op de scope van deze zitting. En nu bent u er van alles aan het bij sleuren dat er niets mee te maken heeft.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege, de scope is voor mij: wie wist wat wanneer? Er is een mail naar boven gekomen en de verklaring van de heer Van Rensbergen is dat hij in een persoonlijk gesprek met de heer Van de Vyver, burgemeester van Zwijndrecht, heeft toegelicht dat de vervuiling verder zit. Dat is het voorwerp van deze zitting en dat is de vraag die ik me erover stel. Dat gesprek heeft in 2017 plaatsgevonden, maar nadien verklaart de heer Van de Vyver telkens opnieuw dat hij nooit ergens van geweten heeft en zegt zelfs: "Als er al een gesprek geweest zou zijn." Dat is net het punt, collega's, dat ik hier aanhaal. Ik heb samen met een aantal collega's vastgesteld dat er telkens opnieuw wordt bijgesteld of bijgedraaid. Ik kan dat alleen maar vaststellen. Ik ga dus nog één vraag stellen daaromtrent, omdat ik het gewoon zuiver wil hebben. *(Opmerkingen van Jos D'Haese en Mieke Schauvliege)*

Ik kan er ook niet aan doen dat collega Anaf afwezig is. Ik zal u dadelijk het woord geven.
(Opmerkingen van Jos D'Haese)

Als dat het probleem is, dan wisselen we.

– Tinne Rombouts treedt op als voorzitter.

André Van de Vyver: Ik zal sebiet herhalen wat ik in mijn inleiding gezegd heb.

De voorzitter (Tinne Rombouts): Oké, collega's, ik stel voor dat we ons inderdaad houden aan de scope van de vergadering, om op die manier efficiënt te werken en ook de juiste antwoorden te krijgen. Als iemand spreekt, mag dat lid vragen stellen, en nadien zal ik vragen of er nog andere leden willen tussenkomen voor bijkomende vragen.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls: Wat we inderdaad duidelijk proberen te krijgen – en dat is de scope van deze hoorzitting – is in welke mate Zwijndrecht op de hoogte is gesteld van de PFOS-vervuiling. Dat is de kern van de zaak. Ik heb hier een aantal citaten en verklaringen van de burgemeester geconfronteerd met de verklaringen van de heer Van Rensbergen. Ik stel vast dat de burgemeester in 2021 tot vier maal toe stelt dat hij over de PFOS-vervuiling niets teruggevonden heeft en dat er, zelfs als er een gesprek over plaatsgevonden zou hebben, niets alarmerends gezegd is. Dat staat zo in citaten en u hebt die daarnet bevestigd, burgemeester. Ik vraag u ...

André Van de Vyver: Mijnheer Daniëls, wij weten allang – en dat is al in den treure gezegd – dat er een PFOS-vervuiling was in onze gemeente, op de 3M-site. Er is ons echter nooit gezegd wat het gezondheidsprobleem was. Dat is het, meer niet.

Koen Daniëls: Ja, maar dat ging over de 3M-site, zoals u de vorige keer hebt gezegd. De mededeling die u hebt gehad, was dat het verder zat. Dat is net de reden waarom de kabinetschef van de gouverneur zich afvroeg of Zwijndrecht ingelicht was. Op basis daarvan hebben we de mailconversatie gekregen en op basis daarvan is de heer Van Rensbergen hier om te duiden waar het gesprek heeft plaatsgevonden en wat de inhoud ervan was. Dat ging in elk geval om meer dan de 3M-site; anders had hij het u niet gezegd, want dat wist u al.

André Van de Vyver: Dat is uw interpretatie.

Koen Daniëls: Dan zal ik de vraag aan u stellen, mijnheer Van Rensbergen. Waarom vond u het nodig om die info te geven? Was dat omdat het dezelfde info was als voorheen, namelijk dat er vervuiling zat op de 3M-site, of omdat de vervuiling verder zat, op de Oosterweelsite en niet enkel in water en de Palingbeek?

Jan Van Rensbergen: De reden waarom we gecommuniceerd hebben, was omdat we zelf verrast waren over het feit dat de vervuiling verder zat dan enkel de Palingbeek en de 3M-site. Dat was voor ons de grootste verrassing.

Koen Daniëls: Dat is duidelijk. Dat was de intentie blijkbaar, de inhoud van het gesprek. U wist al dat de 3M-site vervuild was, mijnheer Van de Vyver. Het gesprek ging over bijkomende info. De vraag is dus wat u daar al dan niet mee gedaan hebt.

André Van de Vyver: Ik weet niets over die bijkomende info, dus ik kan u dat niet bevestigen.

Koen Daniëls: Ik vind dit echt een opmerkelijke wending. Als ik alle info samenleg, kan ik alleen maar vaststellen, collega's, dat de burgemeester ettelijke malen publiek verklaart dat hij van niets wist en dat Lantis hem niet op de hoogte had gebracht, op basis van zijn mailverkeer. Er was blijkbaar wel informatie, maar daar is voor de rest niets mee gedaan en er is ook geen vraag gesteld richting de OVAM of de VMM. Ik kan alleen maar vaststellen

dat dat wijzigingen zijn die gebeuren. Er zit een verschil tussen vandaag en 2017 en de verklaringen in 2021.

André Van de Vyver: Als u het mij toelaat, voorzitter: ik moet vaststellen dat wat ik in mijn inleiding heb gezegd, nu bewaarheid wordt door de manier waarop u reageert.

Koen Daniëls: Excuseer, ik kan me inbeelden dat u het niet aangenaam vindt, maar ik heb hier alleen maar vragen gesteld rond zaken die u hier hebt verklaard, zaken die de heer Van Rensbergen heeft verklaard en zaken die u in het verleden hebt verklaard. Dat is een feitelijke vaststelling en dat heeft niets te maken met het intentieproces dat u in de inleiding hebt aangehaald. Dat is puur een feitelijke vaststelling.

De voorzitter (Tinne Rombouts): De verklaringen en conclusies zullen we ook in het eindverslag van deze onderzoekscommissie lezen. Ik denk dat eenieder heeft kunnen zeggen wat hij/zij wil.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege: Ik wil toch nog even de puntjes op de i zetten. Ik heb geen vragen voor de heer Van de Vyver, wel voor de heer Van Rensbergen. Mijnheer Van Rensbergen, u hebt daarnet de context waarbinnen dat gesprek heeft plaatsgevonden proberen te schetsen, maar had u op voorhand een afspraak gemaakt met de burgemeester? Is er vooraf afgesproken dat u met de burgemeester wilde afspreken om daarover te praten? Vindt u het normaal dat als er ernstige aanwijzingen zijn van PFOS-verspreiding, u dat tussen de soep en de patatten vertelt?

Jan Van Rensbergen: We zaten regelmatig bijeen. Er was veelvuldig overleg en ik heb van een van die momenten gebruikgemaakt om de burgemeester die informatie mee te delen.

Mieke Schauvliege: En welke informatie hebt u toen meegedeeld?

Jan Van Rensbergen: Ik heb dat al een paar keer toegelicht. Ik stel voor dat ik dat opnieuw doe.

Mieke Schauvliege: U hebt de context geschetst ...

Jan Van Rensbergen: Ik heb de context geschetst, ik heb de inhoud van het gesprek geschetst, ik heb gemeld waar het heeft plaatsgevonden, in de lokalen van de intendant – ik herinner me zelfs de vorm van de tafel nog. De herinnering van het gesprek heb ik daarnet toegelicht en daar kan ik niet veel meer aan toevoegen.

Mieke Schauvliege: Hebt u gealarmeerd of hebt u meegedeeld?

Jan Van Rensbergen: Ik heb meegedeeld. Er was geen aanleiding om te alarmeren op het vlak van gezondheidsrisico's.

Mieke Schauvliege: Dan denk ik dat dat duidelijk is. Er is meegedeeld, niet gealarmeerd. Dan lijkt het me ook niet zo onlogisch dat iemand een mededeling vergeet.

De voorzitter (Tinne Rombouts): De conclusies zullen we samen met de commissieleden trekken, stel ik voor.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese: Ik heb twee korte puntjes. Ik heb in het begin opgeroepen om de zaken die uit elkaar gehouden moeten worden, ook uit elkaar te houden. Ik had twee zaken opgesomd, maar ik had er misschien drie moeten vermelden: de vervuiling bij 3M, op de Oosterweelsite en in Zwijndrecht. Ik vind het zeer jammer dat die twee laatste hier nu vermengd worden, maar dat is gewoon een beschouwing.

Ik wil ook nog iets rechtzetten voor het verslag. De heer Sintobin heeft daarnet gezegd: "Ik denk dat we er allemaal mee akkoord gaan dat er met de kennis van toen geen risico was voor de volksgezondheid." U mag uw conclusies trekken, maar ik ben het daar in elk geval niet mee eens. De vraag vandaag was wat er aan Zwijndrecht is overgemaakt; aan Zwijndrecht is duidelijk overgemaakt dat er geen risico was voor de volksgezondheid. Was dat wat men had moeten zeggen op basis van toen, daarover zullen we het debat nog voeren. Ik denk dat er genoeg stukken zijn die aantonen dat daar geen uitsluitel over bestond, dat daar onzekerheid over bestond. Dat wilde ik gewoon rechtzetten voor het verslag; we zullen dat debat hier vandaag niet overdoen.

De voorzitter (Tinne Rombouts): Voilà, het debat daarover zullen we nog voeren. Laat ons vooral vermijden om daarover hier te pingpongen, want dat zou de werkzaamheden niet ten goede komen.

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin: Collega D'Haese, ik zou niet willen dat u akkoord zou gaan met mij en ik had het ook zo niet bedoeld. Dat komt later terug tijdens de bespreking.

Ik zou wel formeel in het verslag willen laten noteren, voorzitter of voorzitters, dat dit hier, sinds we begonnen zijn met de ondervraging van de politiek verantwoordelijken, een triest spektakel is geworden, vanuit verschillende kanten. Mensen vallen bepaalde politici aan en verdedigen die uit hun eigen partij; ik dacht dat dat niet de taak was van deze onderzoekscommissie. Als fractie hebben wij ons altijd neutraal en objectief opgesteld, maar ik stel vast dat dat sinds vorige week niet meer het geval is en dat dat onze werkzaamheden alleen maar bemoeilijkt, los van het feit dat collega D'Haese en ikzelf niet dezelfde mening hebben. Ik vrees ervoor dat er van een eensgezind rapport en eensgezinde aanbevelingen niets in huis zal komen. Ik vind dat bijzonder jammer en dat wilde ik duidelijk gezegd hebben in een openbare zitting. Vorige week kapten de linkse partijen stevig in op de voormalige ministers, vandaag blijkt opnieuw dat het politieke aspect voorrang krijgt op de bedoeling van deze commissie.

De voorzitter (Tinne Rombouts): Collega's, mag ik toch vragen om dat te overstijgen. De werkzaamheden zijn nog niet afgerond, dus ik kan maar hopen dat er bij iedereen voldoende wijsheid is om dat op een goede manier te doen.

De heer De Roo heeft het woord.

– *Koen Daniëls herneemt de rol van voorzitter.*

Stijn De Roo: Straks zijn er in deze sessie meer conclusies getrokken dan er vragen zijn gesteld. (*Gelach*)

Ik heb nog één vraag die niet helemaal tot de scope van vandaag behoort, maar ik wil ze toch stellen. Als u er niet op wilt antwoorden, mijnheer Van Rensbergen, dan horen we dat wel en dan regelen we dat wel in de regeling der werkzaamheden. Het gaat over TAUW, dat Nederlands ingenieursbedrijf waarmee in de tweede helft van 2017-begin 2018 geen samenwerking meer was. Herinnert u zich nog of die samenwerking is stopgezet dan wel of het ging over een oplevering zonder vervolgsценario? Uitleg daarover kan nuttig zijn voor onze volgende afspraak.

Jan Van Rensbergen: U moet me echt verontschuldigen, want u verwijst allemaal naar een krantenartikel dat ik zelfs niet gelezen heb. Ik zou dus liever hebben dat u die vragen aan de mensen van Lantis stelt, want zij kunnen daar alle details over geven. Ik denk dat dat beter is dan dat ik hier nu zit te gissen naar details van 4 jaar terug.

De voorzitter: Oké, collega's, dan kunnen we deze zitting afronden. Bedankt om tot hier te komen en voor uw verklaringen. We gaan over naar de besloten zitting voor de regeling der werkzaamheden.

Hannes ANAF,
voorzitter

Tinne ROMBOUTS
Willem-Frederik SCHILTZ
Mieke SCHAUVLIEGE,
verslaggevers